

קונטרס

דפי עזר

ללימוד שו"ע עם משנה ברורה לפי סדר הלוח "הלכתא דיומא"

■ מחזור שינה אחת ■

כולל בתוכו:

דפי קיצור שו"ע

דפי חזרה

דפי ציורים וטבלאות

דפי סיכום

ויקרא תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מפעל הלכתא דיומא

יד) ומכל מקום מותר לבן ביתו של אדם ליתן פרוסה לעני או לבנו של אהובו של בעל הבית שלא מדעתו, לפי שכך נהגו בעלי הבתים, ואין זה נקרא שלא מדעת הבעלים, כיון שכך נהגו והבעלים יודעים מזה המנהג. ומטעם זה מותר (טז) לקבל צדקה מן הנשים (יז) דבר מועט שלא מדעת בעלים, הואיל ודרך בכך ויודעין הבעלים שדרך בכך, וכן בפרדס אם הוא רגיל בו לאכול מפירותיו מדעת הבעלים מותר וכן כל כיוצא בזה.

טו) המוציא פירות בדרך תחת אילן שהוא נוטה על הדרך, אם הם פירות שדרך ליפול מן האילן, ובנפילתן הן נמאסות, או אפילו אינן נמאסות אלא שרוב העוברים שמה המה אינם יהודים, או שהן פירות שדרך הבהמות לאכול אותן, והן עוברות דרך שם, הרי הבעלים כבר נתיאשו מהן ומותרות, אבל אם הן פירות שאינן נמאסות בנפילתן, ורוב העוברים שמה המה ישראלים אסורין משום גזל, ואם הן של יתומים קטנים אסורים בכל ענין, כי הקטנים אין היאוש ומחילה שלהם כלום.

טז) (יח) דינא דמלכותא דינא.

א) אסור להזיק ממון חברו אפילו על דעת לשלם, כמו שאסור לגנוב ולגזולו על דעת לשלם, ואפילו (א) לגרום נזק לחבירו בין במעשה בין בדיבור אסור, כגון ראובן שמוכר סחורה לעובד כוכבים ובא שמעון ואמר לו שאינו שוה כל כך, אף על פי שהאמת כן אסור, וכל הגורם נזק לחבירו, אפילו בענין שפטור מדיני אדם, חייב בדיני שמים עד שיפייס את חברו.

ב) אפילו מי שבא איזה נזק עליו אסור לסלקו מעליו אם על ידי זה יגרום שיבוא על חברו, כי אסור להציל את עצמו אפילו בגרם נזק ממון חברו, אבל קודם שבא הנזק עליו מותר לדחותו שלא יבא עליו, אף על פי שעל ידי זה יבא על חברו, כגון אמת המים שבא לשטוף

ט) אפילו ליהנות שום הנאה מן הגניבה או מן הגזילה, כל זמן שהיא ביד הגנב או הגזולן אסור, ואפילו הנאה מועטת שגם בעליה לא היו מקפידים עליה, כגון חילוף מטבעות בשווי אסור במעות גנובות או גזולות, וכן ליכנס בבית גזול בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, או לעבור בשדה גזולה אסור.

י) ולכן מי שהוא גנב או גזולן מפורסם, שאין לו מלאכה אחרת אלא זאת, וכל ממונו בחזקת גנוב או גזול, אסור ליהנות ממנו, ואסור לעני לקחת ממנו צדקה.

יא) וכן אם אחד רוצה למכור איזה חפץ (יג) שנראה שהוא גנוב, כגון (יד) שומרי פירות שמוכרים פירות במקום צנוע, או מוכר אחד שנושא איזה דבר בהצנע למכרו, או שאומר להקונה: הטמן, אסור לקנות, ואפילו לקנות מאשה איזה דבר, שיש לחוש שהיא מוכרת שלא מדעת בעלה, או לקנות מאיש דבר מתכשיטי האשה ומלבושיה, שיש לחוש שהוא מוכרם שלא מדעת אשתו אסור.

יב) (טו) מי שנתחלפו לו כליו בבית המשתה וכדומה, הרי זה לא ישתמש בכלים אלו שבאו לידו ואינם שלו, וכשיבא בעל החפץ צריך להחזירו, לו, ואף על פי שהחפץ שלו נאבד, וכן כובסת המכבסת לרבים והביאה לו חלוק שאינו שלו, אסור ללבשו אלא צריך להחזיר לבעליו, ואף על פי ששלו נאבד, אך אם מונח אצלו ימים רבים, עד שאי אפשר שלא לחקרו הבעלים בינתיים אחר שלהם, אז מותר לו ללבשו, כי מסתמא סלקה הכובסת את בעליו ושלמה בעד החלוק הזה.

יג) אסור ליהנות משום דבר של חברו שלא מדעתו, אף על פי שברור לו שכשיודע לבעליו ישמחו ויגילו מפני אהבתם אותו מכל מקום אסור. לפיכך הנכנס לפרדס או לגינת חברו אסור לו ללקוט פירות שלא מדעת הבעלים, אף על פי שבעל הפרדס ובעל הגינה אוהבו ורועו אשר כנפשו, ובודאי ישמח ויגיל כשיודע לו שנהנה זה מפירותיו, מכל מקום כיון שעכשיו אינו יודע מזה הרי הוא נהנה באיסור, וצריך להזהיר לרבים שנכשלין בזה מחמת חסרון ידיעה.

סעיף י"א - (יג) שנראה שהוא גנוב. ובשו"ע ח"מ (סי' שני"ח ס"א) כתבו דכל דבר שחוקתו גנוב, או שרוב דבר שהוא גנוב אסור לקנות, אמנם ברמ"א מקיל שם לקנות אם נשתנה ביד הגנב, וביאר דבריו נמצא בסמ"ע (סק"ז) דכיון שהדבר הזה אינו אלא ספק התירו לקנות ממנו בשינוי כל דהו.

יד) שומרי פירות. וכן חייט או אומן אחר שמוכר דברים שנשתירו מהחפץ שנתנו לו לעשות ודרך בעה"ב להקפיד עליו אסור ליקח ממנו (תניא).

סעיף י"ב - (טז) שנתחלפו לו כליו. ובערך השלחן (סי' קל"ו ס"ב) כתב דבמקומות שרבים מתאספים שם ומניחין כל אחד חפצו בהפרודו, ובצאתם יתחלפו את של זה בזה, המנהג שאין מקפידין בדבר, ומשתמש כל אחד בשל חברו, עד שיפגשו ומחליפין בחזרה ואין בזה משום חשש גזילה, שכך נהגו.

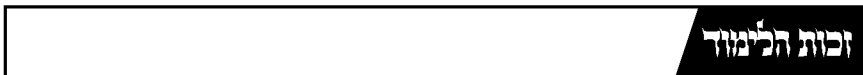
סעיף י"ד - (טז) לקבל צדקה מן הנשים דבר מיעוט. ומהו מיעוט ומהו הרבה, כתוב ביו"ד (סי' רמ"ח ס"ד) דהכל תלוי לפי עושר הבעלים.

יז) דבר מיעוט. ובנו"י (קמא י"ד סי' ע"ב) כתב דהא דאין מקבלין מהם דבר גדול, היינו כשנותנת סתמא, דאיכא למיחש שמא אין זה ברשות בעלה, והיא סברת דמצוה קעבדת, אבל אם אמרת בפירוש שוה ברשות בעלה נאמנת, דאין אדם חוטא ולא לו.

סעיף ט"ז - (יח) דינא דמלכותא דינא. ובח"מ (סי' שס"ט ס"ח) חלקו בדבר דלאו כל העתים שוה לזה, דאם מחלקים בין איש ואשה, אין צריך לקיים דינא, דאין זה דין וחוק אלא חמס, ודין זה נאמר רק אם הדין והחוק כולל כל העם, וברמ"א שם (סעי' יא) הוסיף עוד דדין זה של דינא דמלכותא נאמר רק אם זה לתקנת המדינה והנאותה, אבל אין לנו לדון לפי משפטי הערכאות, דא"כ בטלו כל דיני ישראל, והש"ך (סי' ע"ג סק"ט) הוסיף ע"ז דגם אם נתקנה לתקנת המדינה, אם זה סתרה אחד מדיני התורה, אסור לקיימם, דזאת התורה לא תהא מחלפת.

סימן קפ"ג

סעיף א' - (א) לגרום נזק לחברו. כגון אורח שנכנס לחדר משכבו לישון ושכח לכבות נרו ונשרף השלחן וארגו עם בגדים, זהו בכלל נזק דאדם מועד לעולם בין ערובין ישן, ומחויב הוא לשלם הנזק שגרם (חות יאיר סי' קס"ט).

כל הזכויות שמורות ואסור להעתיק בלי רשות © מתחלת המופע

ח מן הגג צריך להרחיקו מכותל חבירו שלשה טפחים, ומכל שכן שלא לשפוך עביט של מי רגלים בסמוך לכותל חבירו. ולהש מים סמוך לכותל חבירו, אם הוא כותל של אבנים או של עץ בלי טיט, די כשמרחיק טפח אחד, ואם היו האבנים צחיח סלע אין צריך להרחיק כלל, ומשתין אפילו על הכותל, ואם הוא כותל של לבנים או של עץ מחופה בטיט, צריך להרחיק שלשה טפחים.

סימן קפ"ד - הלכות נזקי הגוף

סעיף א) אסור לאדם להכות את חבירו, ואם הכהו עובר בלא תעשה שנאמר אם בן הכות הרשע וגו' ארבעים יכנו לא יוסיף וגו' אם הקפידה תורה בהכאת הרשע שלא להכותו יותר על רשעו, קל וחומר בהכאת צדיק. וכל המרים יד על חבירו להכותו אף על פי שלא הכהו נקרא רשע שנאמר ויאמר לרשע למה תכה רעך, למה הכית לא נאמר אלא למה תכה, אף על פי שעדיין לא הכהו נקרא רשע. וכל מי שהכה את חבירו (א) היה מוחרם בחרם הקדמונים ולא צרפדהו למנין עשרה לכל דבר שבקדושה, עד שהתירו לו בית דין את החרם כשקבל עליו לשמוע דינם. ואם אחד הכה אותו או לישראל אחר, ואי אפשר להציל את עצמו או את חבירו מיד מכהו אלא על ידי שיכה אותו מותר להכותו.

ב) אפילו משרתו שאינו שומע בקולו אסור להכותו, (ב) אבל מותר להכות בניו הקטנים או יתום שהוא מגדל בתוך ביתו כדי להדריכם בדרך ישרה שזהו טובתם.

ג) צריך לזהר שלא להשליך שברי כלי זכוכית וכדומה במקום שיכול להזיק.

ד) אם יש לשכנו חולי הראש רחמנא ליצלן, (א) וקול ההכאה מזיק לו, לא יכתוש אפילו בביתו ריפות וכיוצא בהם, דברים שקול הכאתם מגיע בבית שכנו ומזיק לו.

סעיף ג' - (ב) וכן חיל המלך. ויותר מזה אפילו אם ממשלת צבאי החלישו להרוס ולפנות איוה בית ישראל להנאתם, אסור לו לבעה"ב להשתדל לבטל זה כי יגיע מזה נזק לחבירו שיהרסו את ביתו, וגם ע"י דיבור קל אסור להזיק את חבירו (חות יאיר סימן ר"ג).

סעיף ד' - (ג) אסור למסור ישראל. וגם גואל הדם שרוצה להנקם באחד שהרג את הנפש אסור לו למסור את הרוצח לדיני הממשלה שישפטו אותו, דכיון שאסור לנו כהיום לדון דיני נפשות, כן אסור לגואל הדם להרגו או ליתנו להממשלה כדי ליהרג. אמנם בשו"ת צמח צדק (סי' ק"א) כתב דכל שהוא קרוב יותר להנרצח, והוא ממשפחת אביו שראוי לירשו הוא הגואל הדם ומחויב למסרו להממשלה, ואפילו צריך להוציא הוצאות כדי לקיים מצות עשה הלזו.

(ד) אלא ע"י שימסרו אותו מותר. ובטו"ז (יו"ד סי' קנ"ז סק"ח) כתב באחד שעוסק בזיופים, או שאר מעשים רעים, שיש בזה סכנה לשאר ישראל, יש למסרו לערכאות, ובמקום שאין מוסרין, אז אפילו אם לא ירגוהו, אלא יסרוהו ביסורים קשים, מ"מ אין מוסרין, דיסורים קשים ממתה.

סעיף ו' - (ה) שחבירו עוסק במלאכתו. ודווקא מלאכתו מלאכת היתר אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לו לברך שום ברכה שיצליח במעשיו.

(ו) תצליח במעשיך. ובמג"א (סי' שמ"ז סק"ד) כתב דאפילו לעכ"ם יאמר כן משום דרך ארץ, ואפילו הגוי עובר בשבת או בשביעית, דהא אין הוא מוזהר על כך.

סימן קפ"ד

סעיף א' - (א) היה מוחרם בחרם הקדמונים. ובשו"ת חתם סופר (ח"ו סי' קפ"ב) כתב אודות אישרע שהכה את בן תורה, והסתפקו איוה יחידים, שלא לענות אחריו אמן וקדושה כשהוא מתפלל לפני התיבה, ופסק החת"ס דבמונינו שאין איש שם על לב, ואם יהיו יחידים שלא יענו אחריו אמן וקדושה יהיה לשחוק בעיניהם, ואין ביריבו להעמיד הדת על תילה, ואם באנו לדון את המחויבים נידוי להיות כמחורמים, אז לא נוכל בזמן הזה להתעסק עם רוב מנין אנשי הדור הזה.

סעיף ב' - (ב) להכות בניו הקטנים. וכן מלמד מותר להכות בתלמידים, וכתב בשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' ק"מ) דאף אם המלמד כעס על אחד מתלמידיו והכה אותו עד שחבל בו, אינו מחויב לשלם לו ד' דברים, צער ריפוי שבת בושה, דאם פטרו אותו מגלות כשהמית אותו כמ"ש בגמ' (מכות ח.) כש"כ דפטור מד' דברים.

סעיף ד' - (ג) וקול הכאה מזיק לו. וכתב הנתיבות (סי' קנ"ז סק"ז) דאפילו היה בריא ואח"כ נחלה, לא מהני הזקת השכן לומר דעד עתה ג"כ היה עושה כן, כיון דעתה מזיק לו, אמנם לצורך מצוה כגון בניית הסוכה אינו יכול למנעו דהא מצוה קעביד.

שדהו, עד שלא נכנסה לשדהו מותר לגדור בפניה, אף על פי שעל ידי זה היא שוטפת שדה חבירו. אבל משנכנסה לשדהו אסור להוציאה בענין שתגיע לשדה חבירו, שכיון שהנזק מוטל עליו אינו רשאי לסלקו מעליו ולהטילו על חבירו.

(ג) וכן (ב) חיל מלך שבא לעיר ובני העיר מחוייבים ליתן להם אכסניא, אסור לאחד ליתן שכר לשר החיל לפטרו, כי על ידי זה יגרם נזק לישראל אחר, וכן בכל שאר עניני מסים אסור להשתדל אצל השר לפטרו אם על ידי זה יכביד על אחרים, והעושה כן נקרא מסור.

(ד) אסור למסור ישראל ביד עובד כוכבים בין גופו בין ממונו, בין במעשה בין בדיבור, להלשין עליו או לגלות מצפוניו וכל המוסר אין לו חלק לעולם הבא. ואפילו רשע ובעל עבירות אסור למסרו לא גופו ולא ממונו ואפילו הוא מצר לו ומצערו תמיד בדברים, אבל אם חבירו מוסר אותו ואי אפשר לו להציל את עצמו (ד) אלא על ידי שימסור אותו מותר.

(ה) אסור לכנס לתוך שדה ניר של חבירו מפני שהוא דש נירו ומקלקלו.

(ו) אסור לעמוד על שדה חבירו להסתכל בה בשעה שהיא עומדת בקמותיה, שלא יזיקנה בעין הרע. ומכל שכן שאסור להסתכל בחבירו, בענין שיש לחוש שיויקו בעין הרע. ואפילו בעסקיו ובמעשיו שאין בהם חשש הזיק עין הרע, אם עושה בביתו וברשותו אסור לראות שלא מדעתו, שמא אינו חפץ שידעו אחרים ממעשיו ועסקיו, ודרך ארץ הוא כשאחד (ה) רואה שחבירו עוסק במלאכתו יברכהו ויאמר לו (ו) תצליח במעשיך.

(ז) אפילו לעשות ברשות שלו דבר שהוא מזיק לשכנו אסור, לא יניח בחצירו סמוך לכותל של חבירו, כל דבר שיש בו חמימות ומוציא הבל ומזיק את החומה כגון זבל וכדומה, אלא אם כן הרחיק שלשה טפחים, וכן צריך להרחיק שלא לשפוך מים סמוך לכותל חבירו, ולכן צנור

יהיקל בעיניהם כבוד הבריות.

יא) מעוברת שהיא מקשה לילד, כל זמן שהעובר בתוך מעיה, מותרין לחתכו בין בסם בין ביד, שכל שלא יצא לאויר העולם אין שם נפש עליו, ובשביל להציל את האם מותרין לחתכו, משום דהוי ליה כמו רודף אחר חבירו להרגו, אבל משהוציא ראשו אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש וזהו טבעו של עולם.

סעיף א) השואל או השוכר בהמה או מטלטלין מחבירו, אינו רשאי לא להשאילם ולא להשכירם לאחר שלא מדעת בעלים, אפילו ספרים (א) שיש מצוה (ב) בהשאלתן, אין אומרים מן הסתם נחא לבעלים שתעשה מצוה בממונם, כי שמא אין רצונם שיהא דבר שלהם ביד אחר, שאינו נאמן בעיניהם, אבל מותר להשואל ספר להניח לאחר ללמוד בו בתוך ביתו, ובלבד שלא ילמוד רק יחידי ולא שניהם ביחד. ואם ידוע שדרכן של הבעלים להאמין לזה השני בדברים כאלו, מותר השואל (ג) להשאיל לו והשוכר להשכיר לו.

ב) מצוה לתת שכר פעולת שכיר בזמנו, ואם איחר עובר בלא תעשה, שנאמר ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש, וכמו כן מצוה לתת שכר בהמה או כלי בזמנו, ואם איחרו עובר בלאו שנאמר לא תעשוק שכיר עני ואביון וגו' ביומו תתן שכרו. ואיזהו זמנו, אם כלתה המלאכה ביום, זמנו כל היום, (ה) ואם עבר היום ולא נתן לו, עובר על ביומו תתן שכרו ולא תבא עליו השמש, (ו) ואם כלתה המלאכה לאחר שיצא היום ונכנס הלילה, זמנו כל הלילה, עבר הלילה ולא נתן עובר על לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר. וכך שכיר שבוע, שכיר חודש, שכיר שנה, יצא ממלאכתו ביום יש לו זמן כל היום, יצא ממלאכתו בלילה יש לו זמן כל הלילה ולא יותר.

ג) וכן אם (ו) נתן טליתו לאומן לתקנה בקבלנות והביאה לו ביום, יש לו

ה) יש עוד הרבה דברים בענין נזקי שכנים או לבני רשות הרבים, והכלל הוא שאסור לעשות שום דבר אפילו ברשותו ומכל שכן ברשות הרבים דבר שיכול להגיע ממנו איזה היוק לשכנו או להעוברים ברשות הרבים, אם לא בדבר שפשט המנהג שעושה כן כל מי שרוצה. שהרי זה כאלו מחלו כל אנשי העיר כדי שיוכל כל אחד לעשות כן כשיצטרך לזה הוא או בנו אחריו.

ו) המבעית את חבירו כגון שצעק עליו מאחריו, או שנראה לו באפילה וכיוצא בזה חייב בדיני שמים.

ז) החובל בחבירו, אף על פי שנתן את הממון להנחבל מה שנתחייב לו עבור החבלה, וכן גנב או גזלן אף על פי שהחזירו או שלמו, מכל מקום אין מתכפר להם עד שיבקשו מחילה מאת הנחבל או הנגזל או הנגנב על הצער שהיה להם, ואם ימחלו ולא יהיו אכזרים.

ח) הרואה את חבירו בצרה רחמנא ליצלין, ויכול להצילו הוא בעצמו או לשכור אחרים להצילו, (ה) חייב לטרוח ולשכור ולהצילו, וחוזר ונפרע ממנו אם יש לו, ואם אין לו מכל מקום לא ימנע בשביל זה ויצילו בממון שלו, ואם נמנע עובר על לא תעמוד על דם רעך. וכן אם שמע מאיזה רשעים מחשבים רעה על חבירו, או טומנין לו פח ולא גילה אזנו להודיעו, או שיכול לפייסם בממון בגלל חבירו, ולהסיר מה שבלבכם ולא פייסם. וכיוצא בדברים אלו עובר על לא תעמוד על דם רעך, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא.

ט) מי שעוסק בזיופים ויש לחוש שישכח בזה רבים, דינו כמו רודף ומתריץ בו שלא יעשה, ואם אינו משגיח, מותר למסרו למלכות ולומר שאין אחר מתעסק בזה אלא פלוני לבדו, וכן יחיד שמעלילים עליו בגללו, יכול לומר להם אני איני עושה אלא פלוני לבדו.

י) היו נוהגין ששבעה טובי העיר דנין דיני קנסות, כגון על חבלות וחירופים וכדומה שאין להם לעשות דבר בלי בית דין, כי יש בענינים אלו הרבה חילוקי דינים, ואין לעשות יותר מן הראוי על פי הדת, ואל

סעיף ז' - (ד) עד שיבקשו מחילה. והכפרה הוא במה שילך ויבזה את עצמו לבקשו מחילה, ובערוך השלחן איתא (סי' תכ"ב ס"ב) דבחבלות די כשמבקש מחילה ממנו בינו לבין עצמו אבל בחרופים וגדופים אם חרפו וביישו ברבים צריך לבקש מחילה ברבים.

סעיף ח' - (ה) חייב לטרוח ולהצילו. ואף מחויב האדם להכניס עצמו בספק סכנה כדי להציל את חבירו מודאי סכנה, אמנם בפתחי תשובה (סימן תכ"ו סק"ב) כתב דספיקא דידיה עדיף מודאי דחבריה, ומ"מ אין לדקדק ביותר מדאי, דא"כ תמיד ימצא צד היתר לפטור עצמו.

סימן קפ"ה

סעיף א' - (א) שיש מצוה בהשאלתן. ובת שי' הר"ן (סימן י"ט) כתב דאם שאל ספר ונאנס הספר, פטור השואל מאונסין, ואף דאמרין בכל מקום דשואל חייב באונסין, היינו משום דסתם שואל כל הנאה שלו, משא"כ בשואל ספר שגם המשאיל נהנה בזה בפרוטת דר"י, דהיינו שהוא פטור ליתן פרוטה לעני משום דטריד במצוה להשאיל הספר, והעוסק במצוה פטור מן המצוה, והש"ך (סי' ע"ב סק"ט) חולקו"ס"ל דחייב באונסין ככל שואל גמור.

(ב) בהשאלתן. ואם נתקלקל הספר מחמת הקריאה, פסק המחבר בחו"מ (סי' ש"ב) דרק אם השאיל השואל הספר לאחר ונתקלקל חייב, הא אם נתקלקל אצל השואל הראשון פטור דהוי כמתה מחמת מלאכה (תומים סי' ע"ב סק"ח).

(ג) להשאיל לו. אבל השואל אסור להשכיר לו, כיון שממעט בשמירתו שהשואל חייב באונסין והשוכר פטור (תניא).

סעיף ב' - (ד) עבר וכו' ולא נתן. והרי זה כמו שלא שמע שופר או לא נטל לולב אם זמנו לשלם ביום, וכמו שלא אכל מצה או אכל פת חוץ לסוכה, במי שזמנו לשלם בלילה.

(ה) ואם כלתה המלאכה לאחר שיצא היום, ואם היו שכיריים ומעצמם עבדו עד הלילה, כיון שכלתה מלאכתם בלילה היו זמנו כל הלילה.

סעיף ג' - (ו) נתן טליתו. והיינו דווקא כשנתן איזה חפץ להאומן, אבל אם לא נתן לאומן כלום, רק מצוהו לעשות דבר משלו, כתב בקצוה"ח (סי' של"ט סק"ג) דאינו עובר בכל תלין.

כחו ולא יוכל לעשות מלאכת בעל הבית כראוי. וכן הוא דין המלמד, עיין לעיל סימן קס"ה סעיף י"ב.

סימן קפ"ז - הלכות אבדה ומציאה

סעיף א) הרואה אבידת ישראל חייב ליטפל בה להשיבה לבעליה, שנאמר השב תשיבם. וכן כל ממון של חבירו שאדם יכול להציל שלא יאבד חייב להציל והוא בכלל השבת אבידה.

ב) אף על פי שמן הדין במקום שרוב עובדי כוכבים מצויים אפילו נתן בה ישראל סימן אינו חייב להחזיר, משום (א) דמסתמא כבר (ב) נתייאש הימנה, מכל מקום טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין להחזיר לישראל שנתן בה סימן, וכופין על זה, ואם המוציא הוא עני ובעל האבידה הוא עשיר, אינו צריך לעשות לפנים משורת הדין. ובמקום שיש דינא דמלכותא להחזיר אבידה חייב בכל ענין להחזיר.

ג) כל המוציא אבידה, בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן, אם מצאה דרך הנחה כגון טלית וקרדום בצד הגדר, ואפילו יש להסתפק אם הנחם שם בכוונה או אבדם שם, (א) אסור ליגע בהם.

ד) מי שהוא זקן מכובד ומצא אבידה, והוא דבר מבוזה שאפילו היה שלו לא היה נטלו להביאו לביתו, משום דהוי ליה בזיון, אינו חייב ליטפל בה. ומכל מקום יש לו לעשות (ד) לפנים משורת הדין וליטפל בה אף על פי שאינה לפי כבודו.

ה) מצא מציאה ואינו יודע (ה) מי אבדה, בין שיש בה סימן או אין בה סימן, יש בענינים אלו הרבה (ו) חילוקי דינים ועשה שאלת חכם איך יעשה.

זמן כל היום בלבד. הביאה לו בלילה יש לו זמן כל הלילה בלבד. אבל (י) כל זמן שהטלית ביד האומן אף על פי שנגמרה וכלתה מלאכתו, אין הבעל הבית עובר אפילו היא אצל האומן כמה ימים, ואפילו הודיעו שיביא לו מעות ויטול את שלו מכל מקום אינו עובר.

ד) (ח) אינו עובר משום בל תלין ולא תבוא עליו השמש, אלא אם כן (ט) תבעו השכיר ויש לו מעות ליתן לו, אבל אם לא תבעו השכיר או שתבעו ואין לו מעות אינו עובר. ומכל מקום מדת חסידות היא ללות ולפרוע לשכיר בזמנו, כי הוא עני ואלוי הוא נושא את נפשו. ואותן שדרכן שלא לפרוע להפועלים עד לאחר החשבון, ואפילו תבעו ממנו דבר מועט שבודאי מגיע להם, מכל מקום אינו עובר כיון שידוע שדרכם כן ועל דעת כן נשכרו אצלם.

ה) שכיר שעשה מלאכה לבעל הבית והפסידה אפילו בפשיעה, באופן שעל פי הדין הוא חייב בתשלומין, מצוה על בעל הבית להכנס לפנים משורת הדין ולמחול לו, שנאמר למען תלך בדרך טובים, ואם השכיר עני הוא ואין לו מה יאכל מצוה ליתן לו שכרו, שנאמר וארחות צדיקים תשמור, וזו היא אורח צדיקים לשמור דרך ה' לעשות צדקה ומשפט לפנים משורת הדין.

ו) כדרך שבעל הבית מוזהר שלא לגזול שכר העני ולא לאחרו, כך העני מוזהר (י) שלא יבטל ממלאכת בעל הבית, וחייב לעבוד בכל כחו כמו שאמר יעקב אבינו עליו השלום כי בכל כחי עבדתי את אביכן. לפיכך אין הפועל רשאי לעשות מלאכה בלילה ולהשכיר עצמו ביום, שכבר נחלש מהלילה. וכן אינו רשאי לעשות מלאכה בבהמתו בלילה ולהשכירה ביום ואין הפועל רשאי להרעיב ולסגף עצמו, שהרי מחליש

(ז) כל זמן שהטלית ביד האומן. ואם נתן משכונן להפועל עד שישלם לו, כתב בפתחת תשובה (סי' של"ט סק"ב) דשוב אינו עובר בכל תלין, ובקצות החושן (סי' ע"ב סק"ג) הוכיח דאפילו אם נתן הפועל המשכונן בחזרה לבעה"ב, אינו עובר בכל תלין, דע"י המשכונן הוי כאילו כבר קנה השכר שחייב לו הבעה"ב.

סעיף ד' - (ח) אינו עובר. וה"ה כשבעל הבית אומר לפועלו לך אצל פלוני והוא ישלם לך, וקיבל עליו הפועל, אינו עובר עוד על בל תלין, ואותו פלוני ג"כ אינו עובר דהא אינו שכירו (תניא).

(ט) תבעו השכיר. ונתן חכמים עצה לזה שלא יעבור על בל תלין, דכשאומר לשליח צא ושכור לי פועלים, ושכרם, ואמר להם שכרם על בעל הבית, שניהם אינם עוברים בכל תלין, ולא תבא עליו השמש, זה לפי שלא שכרם, וזה לפי אין שכרם עליו, דהא אמר להם שהבעה"ב יתן להם, וכן היו גדולי החכמים נוהגין לשכור פועלים תמיד ע"י שליח ויאמר להם שכרם על הבעה"ב, ובוה לא יעבור על כלום (תניא).

סעיף ו' - (י) שלא יבטל מלאכת בעל הבית. ובב"י (סי' של"ז) כתב דאסור לפועל לקבל עליו מלאכה אחרת בזמנו הפרטיים, אם יפריע לו למלאכת הבעה"ב, כגון שהולך לישן במאוחר, מכיון שעובר עוד שעות, וזה משפיע עליו על כל היום, אבל אם אינו מפריע לו כלל אומת לו להוסיף עבודה פרטיות שלא בזמן בעה"ב.

סימן קפ"ז

סעיף ב' - (א) כבר נתייאש הימנה. ודווקא כשמצא דבר חשוב כמעט שאדם רגיל למשמש בו כל שעה, ומסתמא כבר נודע לו שנפל ממנו או שהוא דבר כבד שמן הסתם הוא מרגיש סמוך לנפילתו, שהקל ממשאו ונתייאש ממנו, אבל אם בשעה שבאה האבידה ליד המוצא עדיין לא ידע זה בנפילתה, הרי זה בא לידו באיסור, ושוב אין יאוש מועיל בה, ולכן חייב להחזיר (סמ"ע ותניא סימן רנ"ט).

(ב) נתייאש ממנה. ומ"מ אם מצא ספרים וכיוצא בהן מדברים שבוודאי יבואו ליד ישראל לקנותם, אין האובדם מתייאש מהם, אפי' ברוב עכ"ם (סמ"ע).

סעיף ג' - (ג) אסור ליגע בהן. וה"ה אם מצאם במקום הפקר, רק שהוא מקום צנוע שאין דרך בני אדם לילך שם כלל, הוה ל"י במקום המשתמר, אבל אם מצאו במקום שמשתמר שם קצת, כגון שבילין שבשדות, צריך לטול משם אם יש בו סימן כדי להשיב אבידה לבעליו.

סעיף ד' - (ד) לפנים משורת הדין. וי"א שהחכם אינו רשאי לזלזל בכבוד תורתו אלא אם בא לעשות לפנים משורת הדין ישלם מכיסו.

סעיף ה' - (ה) מי אבדה. ובח"מ (סי' רס"ז ס"ג) כתוב שהמוצא אבידה, צריך להכריז עליה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

(ו) הרבה חילוקי דינים. אמנם בוודאי בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן אם הוא מהדברים שאין הבעלים מתייאשים ממנו, צריך להיזהר שלא להשתמש בה ושלא למוכרה, ומ"מ צריך להשתמש בה לפעמים לצרכה שלא תתקלקל, מחמת הנחתה זמן מרובה בלא תשמיש (תניא).

סימן קפ"ח - הלכות פקדון

סעיף א) המפקיד מעות אצל חבירו, עתה בזמן הזה שכל עסקינו במשא ומתן והכל צריכין למעות, מן הסתם נתרצה המפקיד שהנפקד יוציאם כשיצטרך, ולכן מותר לו להוציאם (א) והרי הן אצלו כמו מלוה, אלא אם כן גילה המפקיד דעתו שאין רצונו בכך, כגון שחתמו או קשרו בקשר משונה, אז אין הנפקד רשאי להוציאן.

ב) המפקיד שאר חפץ אצל חבירו אסור להנפקד (ב) להשתמש בחפץ זה לצרכו, ואף על פי שאין החפץ מתקלקל כלל בתשמיש זה, מכל מקום הוי שואל שלא מדעת, ושואל שלא מדעת גולן הוא. ואם ידוע בבירור שאין המפקיד מקפיד עליו מותר, ויש אוסרין גם בזה משום דפקדון אפילו בדבר שאין מדרך בני אדם להקפיד אסור, משום דהוי שולח יד בפקדון גם בכהאי גוונא ויש להחמיר.

ג) חייב לשמור את הפקדון באופן היותר טוב כפי הדרך לשמור חפצים כאלו. ואפילו אם הוא אינו מדקדק כל כך בשאר חפצים שלו, בפקדון חייב לדקדק יותר.

ד) אין הנפקד רשאי (א) להפקיד את הפקדון ביד אחרים אפילו כשרים ונאמנים יותר ממנו, אלא אם כן המפקיד גם כן רגיל להפקיד דברים כאלו אצלם.

ה) כשבא להחזיר את הפקדון לא יחזירו לאחד מבני ביתו של המפקיד שלא מדעתו, וכן כשבא להחזיר לו איזה חפץ שהשאל לו או לפרוע חובו. אבל יכול להחזיר לאשתו, כי מן הסתם היא נושאת ונותנת בתוך הבית והבעל מפקיד כל אשה לו בידה.

סימן קצ"ג - הלכות שמירת הגוף ובל תשחית

סימן קפ"ח

א) מצות עשה לעשות מעקה לגגו, שנאמר ועשית מעקה לגגך. גובה המעקה אין פחות מעשרה טפחים גבוה, ותהא חזקה כדי שישען אדם עליה ולא תפול. גגין שלנו שאין משתמשין עליהן פטורין ואמנם (א) לא הגג בלבד חייב במעקה, אלא כל דבר שיש בו סכנה שיכשל בו אדם וימות חייב במעקה ותיקון, וכל המניחו בלי מעקה ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר ולא תשים דמים בביתך, כגון מי שיש לו בור בתוך חצירו חייב לעשות לו חוליא גבוה עשרה טפחים, או לעשות לו כיסוי שלא יפול בו אדם.

ב) וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה, שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד, ואם הניח ולא הסיר את המכשולות המביאים לידי סכנה, ביטל מצות עשה ועבר בלא תשים דמים, כגון אם סולם רעוע עומד בביתו וחצרו וכן המגדל כלב רע.

ג) כשם שצריך להאדם לזהר בגופו שלא לאבדו ושלא לקלקלו ושלא להזיקו, כמו שנאמר השמר לך ושמור נפשך מאד, כך צריך לזהר בממונו שלא לאבדו ושלא לקלקלו ושלא להזיקו, (א) וכל המשבר כלי או קורע בגד או מאבד מאכל או משקה או ממאסם או זורק מעות לאיבוד, (א) וכן המקלקל שאר כל דבר שהיה ראוי שיהנו בו בני אדם, עובר בלא תעשה שנאמר (ד) לא תשחית את עצה וגו'.

סימן קצ"א - אסור צער בעלי חיים

א) אסור מן התורה (א) לצער כל בעל חי, ואדרבא חייב להציל כל בעל חי מצער אפילו של הפקר ואפילו של נכרי, אך אם הם מצערין לאדם, או שצריך האדם להם לרפואה או לשאר דבר מותר אפילו להרגן (ב) ואין חוששין לצערן, שהרי התורה התירה שחיטה ולכן מותר למרוט

סעיף א' - (א) הרי הן אצלו כמו מלוה. והמחבר בחו"מ (סי' רצ"ב ס"ז) כתב דנעשה עליהם כשומר שחר וחייב בגניבה ואפילו עוד לא נשתמש בהם, דכיון שיש לו רשות להשתמש בהם, הוי הנאת היתר התשמיש כשחר שמירה עליהם, ואם נשתמש בהם נעשה גם כן כשואל, וחייב באונסין עד שיחזירם להבעלים.

סעיף ב' - (ב) להשתמש בחפץ. ומ"מ אם הופקדו ספרים אצל תלמיד חכם, מותר ללמוד ולהעתיק מהן, אם אין לו כיוצא בהן, דאמרין דעל דעת כן הפקיד אצלו (רמ"א), ואם הלוח מעות על ספרים אסור לתלמיד חכם ללמוד ולהעתיק מהם, משום אסור ריבית אלא א"כ היה משאלין לו גם מבלי ההלוואה (תניא).

סעיף ד' - (ג) להפקיד הפקדון ביד אחרים. ומ"מ ליד אשתו ובניו, כתב המחבר בחו"מ (סימן רצ"א סכ"א) דמותר למסרם, אמנם לבניו אינו מותר רק להגדולים, אבל הקטנים לאו בני שמירה נינהו ואסור.

סעיף ה' - (ד) כשבא להחזיר לו איזה חפץ שהשאל לו. דעת הש"ך בזה (סי' ע"ב ס"ק קל"ז) דאין חילוק בין מלוה לפקדון ולשואל, ובכולם יכול להחזיר גם לאשתו, אבל הסמ"ע (שם סקצ"ח) חולק אש"ך וס"ל דדווקא בפקדון יכול להחזיר לאשתו, אבל בהלוואה ושאלה אינו יכול להחזיר אלא לידו, והטעם דבשואל ומלוה כל הנאה שלו, משא"כ בפקדון אינו אלא שומר חנם.

סימן קצ"ב

סעיף א' - (א) לא הגג בלבד חייב במעקה. ובחיי אדם כתב דגם המדריוגות שעליהם עולין ויורדין להעליה, חייב לעשות מחיצה סביבם, ואינו מברך על עשייתם דאין בזה מצות מעקה, אלא מצות ל"ת לא תשים דמים בביתך.

סעיף ג' - (ב) וכל המשבר כלי. ובמשנ"ב (סימן תק"ס סק"ט) כתב דמותר לשבר כוס תחת החופה, ואין בו משום בעל תשחית, כיון שעושה כן לרמוזמוסר למען יתנו לב.

(ג) וכן המקלקל. אמנם זה דווקא כשעושה דרך השחתה וקלקול, אבל על מנת לתקן מותר לקלקל, אם א"א לתקן אלא ע"י קלקול זה (תניא).

(ד) לא תשחית את עצה. ובתש"י חות יאיר (סי' קצ"ה) חידש שאם משאיר גוף האילן, אלא שקוצץ ממנו קצת ענפים, אינו עובר אלאו רכל תשחית, אמנם בשו"ת חסד לאברהם (מהר"ת י"ד סי' ל"ה) כתב דע"כ עובר אאסור דרבנן, דלא גרע ממשבר כלים דעובר אסור.

סימן קצ"א

סעיף א' - (א) לצער כל בעל חי. ובתשובת הרשב"א מבואר (סי' רנ"ב) דגם באדם יש אסור צער בעלי חיים, ובסמ"ע (סי' ר"ב סק"ג) מוסיף עוד דעדיף צער דישראל מהצער דבהמה.

(ב) ואין חוששין לצערן. ובתשובת עבודת הגרשוני (סי' י"ג) חידש דאין שום אסור צער בעלי חיים להמית בעל חי והביא ראיה מגמ' (חולין דף ז:) במעשה דרבי פנחס בן יאיר עיי"ש, וכ"כ בשו"ת נוב"י (תניא י"ד סי' ו') ומתאיי טעמא כתב שם להתיר לילך ליערות לצוד חי ועופות לצורך פרנסתו, ואין בוה משום אסור צער בעלי חיים.

יכפרנה. ונוהגים לתת צדקה לעניים בעדו, כי תשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה. גם נוהגין לברך את החולים בבית הכנסת, ואם הוא מסוכן מברכין אותו אפילו בשבת ויום טוב, (ב) ולפעמים משנים (ג) את שם החולה כי גם שינוי השם קורע גזר דינו.

(ג) התורה נתנה רשות לרופא שירפא שנאמר ורפא ירפא, ולכן אין לו להחולה לסמוך על הנס, אלא חייב להתנהג בדרך העולם לקרות לרופא שירפאהו, וכבר כמה חסידי עולם נתרפאו על ידי רופאים. (ד) ומי שמונע את עצמו לקרות לרופא, שתיים רעות הנהו עושה, האחת דאסור לסמוך על הנס במקום שיש סכנה, ודבר זה גורם שיזכרו עונותיו בשעת חליו, ועוד דהוי יוהרא וגיאאות שסומך על צדקתו שיתרפא בדרך הנס, (ה) ויש לו לקרוא להרופא היותר מומחה, ובכל זאת לבו יהא לשמים ויבקש רחמים מאת הרופא הנאמן יתברך שמו, ואך בו יבטח לבו.

(ד) (1) ומצוה היא על הרופא הבקי לרפאות, ובכלל פיקוח נפש הוא, ואם מונע את עצמו הרי זה שופך דמים, ואפילו יש להחולה רופא אחר, כי לא מן כל אדם זוכה להתרפאות, ואולי הוא מן השמים שיתרפא על ידו, אבל לא יתעסק ברפאות אלא אם כן הוי בקי ואין שם גדול ממנו, שאם לא כן הרי זה שופך דמים.

(ה) חולה שאין בו סכנה אם יוכל להתרפאות בדבר היתר, אף על פי שצריכין לשהות קצת עד שישגיגהו, אין מתירין לו שום דבר איסור, ואם צריך דוקא לדבר אסור, אם צריך לאכול כמו שהדרך הוא לאכול דבר זה, אסור לו לאכול אפילו הוא רק איסור דרבנן, כיון שאין בו סכנה, אבל שלא כדרך הנאות, כגון שמערב בו דבר מר, וכן לעשות ממנו רטיה וכדומה מותר אפילו הוא דבר האסור בהנאה מדאורייתא, חוץ מכלאי הכרם ובשר בחלב שאסורין אפילו שלא כדרך הנאות במקום שאין סכנה. (דין הברכה על מה שאוכל ושותה לרפואה עיין לעיל סימן נ' סעיף ח' וסימן ס"א סעיף ד', ודין תינוק שצריך לאכול חמץ בפסח עיין לעיל סוף סימן קי"ז).

(ו) יש אומרים דכל איסורי הנאה מדרבנן מותר להתרפאות בהן, אפילו חולה שאין בו סכנה, ואפילו כדרך הנאות, ובלבד שלא יאכל ולא ישתה את האיסור.

נוצות מאווזות חיות אם אין לו נוצה אחרת, רק שהעולם נמנעים משום אכזריות.

(ב) סוסים המושכים בעגלה והגיעו למקום מקולקל או להר גבוה, ואינן יכולין למשוך בלי עזר, מצוה לעזור אף לנכרי משום צער בעלי חיים, שלא יכה אותם הנכרי מכה רבה למשוך יותר מאשר בכחם.

(ג) אסור לקשור רגלי בהמה חיה ועוף בענין שיהיה להם צער.

(ד) אסור להשיב עוף על ביצים משאינו מינו משום צער בעלי חיים.

(ה) אסור לסרס בין אדם ובין בהמה חיה ועוף, אחד טמאים ואחד טהורים בין בארץ ישראל בין בחוץ לארץ וכל המסרס חייב מלקות, ואפילו להשקות כוס של עקרין לאיש או לשאר בעלי חיים הזכרים אסור.

(ו) אסור לומר לאינו יהודי (ז) לסרס בהמה שלנו, ויש אומרים דאפילו למכרה לאינו יהודי או ליתנה לו למחצית שכר אם ידוע דיסרסה אסור, משום דאינו יהודי גם כן מצווה על איסור סירוס, ואם כן הישראל עובר על לפני עור, ומיהו אם אין האינו יהודי הקונה מסרס בעצמו, רק נותן לאינו יהודי אחר לסרס, לכולי עלמא שרי, דאז הוי לפני דלפני ומותר.

סימן קצ"ב - דין החולה והרופא

(א) אמר רב יצחק בריה דרב יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה, שאם חלה אומרים לו הבא זכות והפטור, אמר מר עוקבא מאי קראה כי יפול הנפול ממנו, ממנו להביא ראייה, פירוש מאחר שהוא נופל צריך למצוא ממנו וממעשיו ראייה לזכות. עוד איתא בגמרא, חש בראשו יהי דומה בעיניו כמי שנתנהו בקולר עלה למטה ונפל למשכב יהי דומה בעיניו כמו שהעלוהו לגדרום (מקום שדנים דיני נפשות) לידון, שכל העולה לגדרום לידון, אם יש לו פרקליטין גדולים ניצול, ואם לאו אינו ניצול. ואלו הן פרקליטין של אדם, תשובה ומעשים טובים, ואפילו תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה, ואחד מלמד עליו זכות, ניצול, שנאמר אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו, ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת וגו'.

(ב) דרש רבי פנחס בר חמא, כל מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם (א) ויבקש עליו רחמים, שנאמר חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם

סעיף ו' - (א) לסרס בהמה שלנו. ובשו"ת חתם סופר (תו"מ סי' קפ"ח) כתב להתיר בדרך הערמה, שימכור בהמה להנכרי, והוא יסרס כשהן שלו, ואח"כ יקנה הישראל בחזרה מן הגוי, אמנם צריך להתנות עם הגוי שהוא בעצמו לא יסרסם אלא יתנם לאחר לסרסו.

סימן קצ"ב

סעיף ב' - (א) ויבקש עליו רחמים. ומבואר בגמ' (ברכות לר). דהמבקש רחמים על חבירו אין צריך להזכיר שמו, ובגמ"א (סי' קי"ט סק"א) כתב דזה דווקא כשמתפלל בפניו, אבל שלא בפניו צריך להזכיר שמו ובוה"ק איתא (פ' לך לך) דיתפלל בשמו ובשם אמו.

(ב) ולפעמים משנים את שם. ובספר עבודת הקודש כתוב דאין לעשותו אלא ע"י חכם וירא שמים, ובבאר מים חיים (פ' בראשית) כתב דצריכין לזה אדם קדוש.

(ג) את שם החולה. וברמ"א כתוב דנוהגין לתת לו שם חדש, לא רק שינוי השם, ובמחבר באה"ע (סי' קכ"ט ס"ח) כתב דשם הנוסף יתוסף בראש.

סעיף ג' - (ד) ומי שמונע א"ע לקרות לרופא. וברא"ש (כתובות פ"ד ג') כתב דמחויבין הבי"ד להפריש את האדם שלא יפשע בנפשו, וכתב הש"ך (יו"ד סי' רל"ח סק"ה) דהחולה הוא מושבע ועומד מהר סיני על מצוה דפיקוח נפש.

(ה) ויש לו לקרוא להרופא. ובתשו' הרדב"ו כתב (ח"ד סי' ס"ו) דאע"ג דביו"כ אם החולה אומר שצריך לו לאכול שומעין להחולה ולא להרופא, מ"מ לענין התרופות והרפואות, אם החולה אומר שצריך לו תרופה פלוגית, והרופא אומר תרופה אחרת שומעין להרופא.

סעיף ד' - (ו) ומצוה הוא על הרופא. ובשו"ע יו"ד (סי' של"ו ג') מבואר דאין לו להרופא ליטול רק שכר הטורח והבטלה ולא יותר.

יחשוב ששמת לאידו אבל מותר ללותו, וליכא למיחש שיאמרו כי הוא שמח לאידו, באשר זהו סוף כל אדם (עיין לעיל סימן ר"ז סעיף ב' דהחולה אינו צריך לעמוד אפילו מפני נשיא, ואם רוצה לעמוד אין אומרים לו שב).

ב) כשהחולה שוכב על הארץ לא ישב המבקר על גבי כסא שגבוה ממנו, לפי שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה, שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי, אבל כשהחולה שוכב במטה, מותר להמבקר לישוב על כסא וספסל.

ג) (א) עיקר מצות ביקור חולים הוא, לעיין בצרכי החולה מה הוא צריך לעשות לו, ושימצא נחת רוח עם חבריו, וגם שיתן דעתו עליו ויבקש רחמים עליו. ואם ביקר ולא ביקש לא קיים את המצוה, ולכן אין מבקרין בשלש שעות הראשונות של היום, מפני שאז כל חולה מיקל עליו חליו, ולא יחוש לבקש עליו רחמים. ולא בשלש שעות אחרונות של יום, שאז מכביד עליו חליו ויתיאש מלבקש עליו רחמים.

ד) כשמבקש עליו רחמים, אם מבקש לפניו יכול לבקש בכל לשון שירצה, שהרי מבקש כביכול לפני השכינה שהיא אצל החולה, אבל כשמבקש שלא בפניו דאו מלאכי השרת נזקקין להעלות תפלתו ואינם נזקקין לכל הלשונות על כן יבקש בלשון הקודש ויכול אותו בתוך כל חולי ישראל, שמתוך שכוללו עם האחרים תפלתו נשמעת יותר בזכותן של רבים, ויאמר: המקום ירחם עליך בתוך כל חולי ישראל. ובשבת יאמר: שבת היא מלועזק ורפואה קרובה לבא, (א) ורחמיו מרובים ושבתו בשלום.

ה) המבקרים ידברו אתו בהשכל ודעת, ויאמרו לו, דברים מחיים ולא דברים ממתים, ויאמרו לו (ד) שיתן דעתו על עניניו אם הלוח או הפקיד אצל אחרים, או אחרים אצלו, ואל יפחד מפני זה מהמות.

ו) (ה) אין ליתן נכסיו במתנה לאחרים (ו) ואפילו לצדקה ולהניח את

ז) (ו) חולה שיש בו סכנה מתרפא בכל האיסורין, שאין לך דבר העומד בפני פיקוח נפש חוץ מעבודה זרה, גילוי עריות ושפיכת דמים, שהן ביהרג ואל יעבור ואין מתרפאין בהן.

ח) מותר לרופא להקזיז דם ולמשמש הדפק ושאר מקומות שבאשה אפילו באשת איש, ואפילו במקום תורפה כדרך הרופאים, כיון שאינו עושה דרך תאוה וחבה, אלא שבמלאכתו הוא עוסק, ואך באשתו נדה יש להחמיר, כשאין סכנה בדבר ויש שם רופא אחר בקי כמוהו. (ועיין לעיל סימן קנ"ג סעיף י"ד ושם מבואר אם אשה נדה יכולה לשמש את בעלה כשהוא חולה, או הוא אותה, ועיין לעיל סימן קמ"ג סעיף ט"ו אם הבן מותר להקזיז דם לאביו וכיוצא בו).

ט) בחולי מעים אין האיש משמש את האשה, פן יתגבר יצרו כיון שהוא בריא, אבל האשה משמשת את האיש כיון שהוא חולה.

י) מי שיש לו סמנים וחבירו חולה וצריך להם, אסור לו להעלות בדמיהם יותר מן הראוי.

סימן קצ"ג - הלכות בקור חולים

א) כשחלה האדם מצוה על כל אדם לבקרו, שכן מצינו בהקדוש ברוך הוא שמבקר חולים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה בפסוק וירא אליו ה' באלוני ממרא, מלמד שבא אליו לבקר החולה. הקרובים והחברים שרגילים ליכנס לביתו תמיד, המה הולכים לבקרו מיד כששמעו שהוא חולה, אבל הרחוקים שאינם רגילים בביתו לא יכנסו מיד כי היכי (א) דלא ליתרע מזליה להטיל עליו שם חולה, ואינם נכנסים עד לאחר שלשה ימים, ואם קפץ עליו החולי גם הרחוקים נכנסים מיד, אפילו הגדול ילך לבקר את הקטן ואפילו כמה פעמים ביום, וכל המוסיף הרי זה משובח, ובלבד שלא יהיה לטורח על החולה. השונא לא יבקר שונאו החולה ולא ינחמו כשהוא אבל, שלא

סעיף ז' - (ו) חולה שיש בו סכנה. וה"ה סכנת אבר אחד, ואע"פ שבשבת מחמירין בשאר אברים שיש בו סכנה, שאין מחללין עליו את השבת, מ"מ לענין שאר איסורים יש להקל אפי' בסכנת אבר אחד (פרמ"ג ש"ח מ"ז סק"ז).

סימן קצ"ג

סעיף א' - (א) דלא ליתרע מזליה. ובש"ך (סימן של"ח סק"א) כתב בהמשך דבריו שאין לגלות לחולה שהוא כבר מסוכן בחייו, כי בזה מרע מזליה.

סעיף ג' - (ב) עיקר מצות ביקור חולים. ואם החולה יש לו מחלה המתדבק אי מחויב לבקרו ולהעמיד עצמו בספק סכנה, זה תלוי במה שהבאנו לעיל בס"ד מפ"ד מחלוקת הס"מ ע"הפתחית שובה (סימן תכ"ז) אי ספק דידיה עדיף מודאי דחבריה או לא.

סעיף ד' - (ג) ורחמיו מרובים. וברמ"א כתב (או"ח סי' רפ"ז) שאין לומר ורחמיו מרובים, וכן נהגו.

סעיף ה' - (ד) שיתן דעתו על עניניו. ובכ"י (סי' רנ"ב) כתב בשם הריטב"א דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת, אלא מי ששמע ממנו בהדיא וסיפק בידו לעשות, אבל אם צוה על הירשים שלא בפניהם, אין בזה משום מצוה לקיים דברי המת.

סעיף ו' - (ה) אין ליתן נכסיו. בתש"ת שב"ץ (ח"ב סי' נ"ג) כתב דאין האדם ביום מיתתו לא מלך ולא נביא שיקיימו החיים את דבריו, ואין שלטון ביום המות, ולא אמרו מצוה לקיים דברי המת, אלא לענין ממונו.

(ו) ואפילו לצדקה. אמנם כשמניח לבניו ירושה, מותר לחלק לצדקה כמה שרוצה ואין שיעור בדבר, ואע"פ שאמרו בצדקה דהמכובד לא יכובד יותר מחומש, זה דווקא בחיים, אבל בשעת מיתה, יכול לבזבז כרצונו הטוב, כשמניח ירושה גם ליורשי (שטמ"ק כתובות נ).

(ב) מבקרין חולה אינו יהודי מפני דרכי שלום.

(ג) תניא בספרי רבי נתן אומר ואשמה הנפש היא והתודה, זה בנה אב על (יא) כל המתים שיטענו וידוי. ואיתא במשנה שכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא, שכן מצינו בעכנ שאמר לו יהושע: בני, שים נא כבוד לאלהי ישראל, ותן לו תודה, והגד נא לי מה עשית, אל תכחד ממני, ויען עכן את יהושע ויאמר, אמנה אנכי חטאתי, וכזאת וכזאת עשיתי, ומנין שכיפר לו וידויו שנאמר ויאמר יהושע מה עכרתנו, יעכרך ה' ביום הזה. ביום הזה אתה עכור, ואי אתה עכור לעולם הבא. לכן חולה שרואין בו (ב) שהוא נוטה למות, מסכבים עמו בדברים (ג) ואומרים לו התודה, ואל תדאג מזה, הרבה התודו ועמדו מחליים והמה בחיים והרבה שלא התודו ומתו, ובשכר שאתה מתודה אתה חי, וכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא. ואם אינו יכול להתודות בפיו יתודה בלבו. ואם יכול לדבר אך מעט, אומרים לו: אמור תהא מיתתי כפרה על כל עונותי, וגם יאמרו לו שיבקש מחילה מכל אדם שחטא כנגדו בין בממוז בין בדברים, וכל אלו הדברים אין אומרים לו בפני עם הארץ ולא בפני נשים ולא בפני קטנים שמא יבכו וישברו לבו.

(ד) סדר הוידוי בקצרה: מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שרפואתי בידך ומיתתי בידך, יהי רצון מלפניך שתרפאני רפואה שלימה, ואם אמות תהא מיתתי כפרה על כל חטאים ועונות ופשעים, שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך, ותן חלקי בגן עדן וזכני לעולם הבא הצפון לצדיקים. ואם רוצה להאריך בוידוי יום הכפורים הרשות בידו. וכבר מסודרים הוידוים בספר היקר מעבר יבק, ובספר חכמת אדם העתיק גם כן סדר הוידוי מרבינו משה בן נחמן זכרנו לברכה (רמב"ן).

היורשים כך, (א) וכל העושה כן אין רוח המקום נוחה הימנו, ואפילו אם אין היורשין נוהגין כשורה, אבל אם מניח גם ליורשים דבר המספיק להם מותר, ומדת חסידות שלא לחתום את עצמו עד, ולא להיות בעצה בצוואה שמעבירין בה את הירושה מהיורש, אפילו מבין שאינו נוהג כשורה, לאחיו חכם ונוהג כשורה, כי (ה) שמא יצא ממנו זרע טוב והגון, ואפילו למעט לזה ולהרבות לזה יש מי שאוסר, וראוי לחוש לדבריו.

(ז) אם יש לו בנים קטנים, או קטנים וגדולים, או שאשתו מעוברת, צריך למנות אפוטרופוס שיתעסק בשביל הקטנים עד שיגדלו.

(ח) חולה שמבקש לעשות קבלת קנין לחזק את הצוואה קונין ממנו אפילו בשבת וכן אם מבקש לשלוח לקרוביו מותר לשכור אינו יהודי בשבת ולשלחו.

(ט) חולה שמת לו מת (י) אין מודיעין לו שלא תטרף דעתו עליו. ואפילו נודע לו אין אומרים לו לקרוע שמא תגדל דאגתו, ואין בוכין ואין מספידין בפניו, בין על מתו בין על מת אחר אף על פי שאינו קרובו, פן יפחד שגם הוא ימות, ומשת יקין את המנחמין בפניו.

(י) אין מבקרין לא לחולי מעיים משום כיסופא (א) ולא לחולי העין ולא לחולי הראש, וכן כל חולה דתקיף ליה עלמא, וקשה ליה דיבורא, אין מבקרין אותו בפניו אלא נכנסין לבית החיצון ושואלין ודורשין בו, אם צריך לאיזה דבר, ושומעין צערו ומבקשין עליו רחמים.

(יא) מי שיש לפניו שתי מצות ביקור חולים וניחום אבלים, אם אפשר לו לקיים שניהם, ביקור חולים קודם, כדי לבקש רחמים עליו. ואם אי אפשר לו לקיים שניהם, ניחום אבלים קודם, שהוא גמילת חסד עם החיים ועם המתים.

(א) וכל העושה כן. וה"ה להעביר הנחלה לבנות בית הכנסת או לתתם לעני הגון ג"כ אסור אם אינו מניח לבניו כלום, וכש"כ הוא דאם אסור להעביר נחלה מכרא בישא לברא טבא, ששניהם ראויים ליורש כשי"ב שאין מעבירין למי שאינו ראוי ליורשו (תשב"ץ ח"ג סי' ק"צ).

(ח) שמא יצא ממנו זרע טוב. ובת שו' מהר"ם שיק (ח"י"מ סי' מ"ג) איתא דמה שאמרו בגמ' שלא להעביר נחלה מבן רע לבן טוב, היינו דוקא כשהבן רע אינו אפיקורס, אבל אם הוא אפיקורס ואינו שומר דת, לא שייך לומר שמא יצא ממנו זרע טוב, דאלו האנשים אין מגדלין בניהם על דרך הטוב.

סעיף ט' - (ט) שמת לו מת. ובבית הלל כתב (סי' של"ז) דאפי' מת לו אביו ואמו שצריך לומר עליו קדיש ויוכל לאמרו, אעפ"כ אין מודיעין אותו מטעם זה דחיישינן שמא תטרף דעתו עליו.

סעיף י' - (א) ולא לחולי העין. והטעם לחולי העין כתב הטור שגם מי שיש לו חולי העין הדיבור קשה לו.

סעיף י"ג - (יא) כל המתים שיטענו וידוי. ובבית לחם יהודה כתב (ו"ד סי' של"ח) בשם ספר זכרונות דמצוה גדולה להעיר לחולה על ענין הוידוי בזמן שהוא מיושב בדעתו בלי שימתנו עד דתקיף ליה עלמא, והחולה הזריו מקדים למצוה ומתודה ומתחנן בעוד כוחו, ודעתו מיושבת עליו.

(יב) שהוא נוטה למות. ובספר חסידים כתוב דיש צדיקים כשמבקשים למות נוטלים ידיהם.

(יג) ואומרים לו התודה. ואפילו בשבת מותר להתודות, ודומה לזה כתב בבאר היטב (סימן רפ"ח סק"ג) דכשמת ענה בתענית חלום בשבת, יתודה ויאמר חטאתי עייתי פשעתי (תשו' כנף רננה או"ח סי' כ"ה).

להתוודע עגליון זה משמש רק לאלו שכתב למודו ורוצים לחזור עליו בקצרה, אבל לא ללמוד מזה בתחילה, וכשי"ב שלא לפסוק מזה הלכה למעשה

אח"כ אבל אם הוא סמוך לחשיכה יקרא המגילה דהא מת מצוה אפשר לקבורו בלילה ואם לא יהיה אפשר לו לקבורו אח"כ כגון מפני לסטים וכו"ג מת מצוה קודם. וי"א דאפילו באופן שידחה המגילה לגמרי ג"כ מת מצוה קודם ודוקא כמת מצוה ממש אבל לא בשאר מתים דאז לכונ"ע היכא דידחה עי"ז קריאת המגילה לגמרי בודאי מגילה קודם ויקבר מתו בלילה.

מי קורא בט"ו ומי בי"ד? כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון אפילו אינן מוקפין עכשיו קורין בט"ו אפילו אם הם בחוצה לארץ ואפילו אין בהם עשרה בטלנים וי"א דבכרך המוקף חומה אם אין בה עתה עשרה בטלנים קורין בה בי"ד ויש לחוש לשיטתם לקרות גם בי"ד, והוא שהוקף ואח"כ ישב או שישב תחלה על דעת להקיפו אח"כ לאפקוי כשנודע שישב תחלה על דעת שלא להקיפו אבל מסתמא אמרינן שישב על דעת להקיפה אחר כך. כפרים ועירות גדולות וכרכים שאינם מוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בי"ד. מי שדינו לקרוא בט"ו אינו יכול לקרוא ולפטור לבני י"ד בי"ד וכן להיפך ובדיעבד אם בן כרך קרא לבן י"ד בי"ד יצא.

ספק מוקף מה דינו? כרך שהוא ספק אם הוקף בימי יהושע אם לאו קורין בי"ד ובט"ו ובלייליהון ונוהגין שמחה ומתנות לאביונים בשניהם ולא יברך כי אם בי"ד שהוא זמן קריאה לרוב העולם. וטבריא צריך לקרות בה בי"ד ובט"ו שספק אם הים חשוב כחומה, ובמדינות אלו בכרכין המוקפין חומה אין להסתפק שמה מוקפין מימות יהושע בי"ד.

בן עיר שהלך לכרך מתי יקרא? בן עיר שהלך לכרך אם היה דעתו בעת נסיעתו לחזור למקומו בזמן קריאה של ט"ו דהיינו משהאיר היום לא יהיה שם אף שלבסוף רואה שהוא מוכרח להתעכב שם גם על יום ט"ו מ"מ אינו נקרא בשם מוקף וקורא ביום י"ד בהיותו בכרך אבל אם בעת נסיעתו לא היה בדעתו לחזור מן הכרך אלא לאתר זמן הקריאה דהיינו בכרך של ט"ו שאז כבר הוא זמן הקריאה אז חל עליו שם מוקף וקורא עמהן ביום ט"ו ואפילו אם אח"כ חזר לעירו ביום ט"ו קורא שם אם לא קרא מתחלה בכרך.

בן כרך שהלך לעיר מתי יקרא? בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו בעת נסיעתו לחזור למקומו בזמן קריאה דהיינו שיחזור משם בליל י"ד קודם שיאיר היום דהוא זמן קריאה ואף שלבסוף היה שנתעכב ולא חזר קוראו כמקומו דהיינו ביום ט"ו אבל אם לא היה בדעתו בעת נסיעתו לחזור משם רק לאחר זמן קריאה דהוא ביום י"ד בבוקר חל עליו חובת הקריאה של העיר [וע"כ אף שחזר באותו יום ובא לכרך צריך לקרוא באותו יום י"ד] וכ"ז דוקא אם היה שם בעיר בתחלת היום אבל אם חזר למקומו שהוא כרך קודם היום לא מועיל מה שחשב מתחלה להיות בעיר בעת קריאת העיר.

סדר פורים המשולש. יום חמשה עשר שחל להיות בשבת אין קורין המגילה בשבת אלא מקדימים לקרותה בערב שבת וגובים מעות מתנות עניים ומחלקים אותם בו ביום וביום שבת מוציאים שני ספרים ובשני קורין ויבא עמלק ואומרים על הנסים בשבת ולא בע"ש ומ"מ אם אמר אין מחזירין אותו וכן אין מוציאין בו ס"ת ולעירות אומרים עה"נ בי"ד ולא בט"ו ועיר מסופק אם היא מוקפת מימות יב"נ אומרים עה"נ בשני ימים, ואז יום השבת ח' לאדר הוא פרשת זכור ומפטירין פקדתי וגם בט"ו לאדר מפטירין פקדתי בכרכין [אבל בעירות מפטירין בסדר השבוע] ושואלין ודורשין בו ביום בהלכות פורים כדי שיזכרו ענין היום וכשחל בחול יוצאין ע"י קריאת מגילה. ואין עושים סעודת פורים עד יום אחד בשבת וכן שילוח מנות גם ביום א' בשבת. וי"א שהסעודה וגם משלוח מנות הם בשבת. ויש אוסרין לטלטל המגילה בשבת מאחר שאין קורין בו אבל כמה אחרונים חולקין עליו ומתירין.

אימתי מתענין תענית ער"ח טבת? בחנוכה ופורים מותר להתענות לפניהם ולאחריהם וכן בהספד שרי וי"א דבחנוכה אסור להתענות לפניו. ויש נוהגים להתענות לפני חנוכה תמורת ער"ח ואין לשנות מנהגם אבל לכתחלה לא ינהוג כן ועכ"פ אסור לגזור בו תענית צבור וכן יום ראשון דאחר חנוכה אף דיחיד מותר להתענות בו תענית צבור אסור לגזור בו.

מי צריך להתענה בתענית אסתר? מתענים בי"ג באדר ואם חל פורים באחד בשבת מקדימין להתענות ביום חמישי אבל בע"ש אין קובעין תענית בתחלה ומי שהיה בדרך ושכח שמתענים ביום ה' ואכל ובלילה בא לביתו ושמע שהעולם התענו היום יתענה למחר בע"ש. אין להגיד ההלכות בתענית אסתר מפני שטרודים לקנות צרכי פורים אם לא כשחל פורים ביום א' ודוקא לילך לשיבה אבל ללימוד הקבוע כביה"מ אינו בכלל זה. וא"א צדקתך באותה שבת שחל פורים למחר. ותענית זה אינו חובה לכן יש להקל בו לעת הצורך כגון מעוברות או מניקות אפי' אין מצטערים וי"א דוקא מצטערים אך ביולדת כל ל' לכונ"ע אין מתענה, או לחולה שאין בו סכנה ואפי' רק כואבי עינים שאם מצטערים הרבה לא יתענו ויפרעו אח"כ, ואם מעוברת צריכות לפרוע התענית תלוי בפלוגתא הנ"ל, אבל שאר בריאים לא יפרשו מן הצבור אפילו ההולך בדרך וקשה עליו התענית. ואם חל פורים ביום א' שמתענין ביום ה' שלפניו וחל בו ברית מילה מותר לאכול על המילה כל האנשים הקרואים להסעודה ואפילו יותר מעשרה ואפילו בשחרית מותרים לאכול ולמחר ביום ו' יתענו האוכלים, וי"א דאסורין כולם לאכול ביום ה' ויעשו הסעודה בלילה אכן הבעלי ברית בעצמן מותרין לאכול ביום ה' אחר מילה וא"צ להתענות למחר, והמיקל לא הפסיד.

דיני חודש אדר. משנכנס אדר מרבין בשמחה ומי שיש לו דין עם עכו"ם ישפוט באדר. יכולים בני עיר לתקן בהסכמה ובחרם עליהם ועל הבאים אחריהם לעשות פורים ביום שנעשה בו נס ומי שנעשה לו נס באדר ונדר לעשות פורים כשיבוא שנת העיבור צריך לעשות הפורים באדר שני אם לא שנעשה לו הנס בשנת העיבור באדר א'.

מאמתי ועד מתי קורין את המגילה? חייב אדם לקרות המגילה בלילה משעת צאת הכוכבים ולחזור ולשנותה ביום. ושל לילה זמנה כל הלילה עד עמוד השחר ואם לא קראה קודם אפילו באונס שוב לא יקרא ושל יום זמנה כל היום מהנץ החמה עד סוף היום היינו שקיעת החמה ואם נמשך עד בין השמשות יקראנה בלי ברכה ואם קראה משעלה עמוד השחר יצא. ואם היה אונס קצת יכול לקרותה לכתחלה משעלה עמוד השחר.

איזה מצוות נדחין מפני קריאת המגילה? מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה ואפילו היתה ת"ת של חבורה גדולה אפי"ה צריך לבטל ולילך לקרותה בצבור משום ברב עם הדרת מלך. ומ"מ מי שמתפלל כל השנה בקביעות במנין המיוחד לו להתפלל שם א"צ לילך לביהכ"נ, ואין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה שאין לו קוברים כדי צרכו אף שהוא בעיר שיש לו קוברין שהפוגע בו קוברו תחלה ואח"כ קורא, וי"א דדוקא מת מצוה שמצאו בשדה שהוא מוטל בכזיון שאין לו קוברין כלל אבל בעיר שיש לו אנשים שדואגין בעבורו מקרא מגילה קודם [אם לא בת"ח שקבורתו קודם למקרא מגילה] אכן אם התחילו להוציאו אין מפסיקין באמצע ואז נדחה מקרא מגילה לגמרי אפילו א"א לקראה אח"כ. ולענין מילה ומגילה איכא שהות לעשות שתיהן ומגילה קודם משום פרסומי ניסא והעולם נוהגין למול קודם המגילה.

אין שהות לעשות שתיהן מי נדחה מפני מי? וכל זה דוקא בדיאכא שהות לעשות שתיהן אבל אם אי אפשר לעשות שתיהן אין שום מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה. והא דמת מצוה קודם היינו דוקא בדאפשר לו לקראה

בני ירושלים שנוסעים לבני ברק על יום י"ד לערוך שם את יום הפורים מתי קוראין את המגילה?

Sponsored By: DollarPhone

זכות תלמוד

הלכתא דיומא
כל הזכות שמורות
החברת דיומא
ללימוד שלחן ערוך אורח
עם משנה ברורה
© המחלקת המסלול

דפי שיעורים ושיכלאות

משנה ברורה

מן סימן תרפו סעיף א
עד סימן תרפח סעיף ז

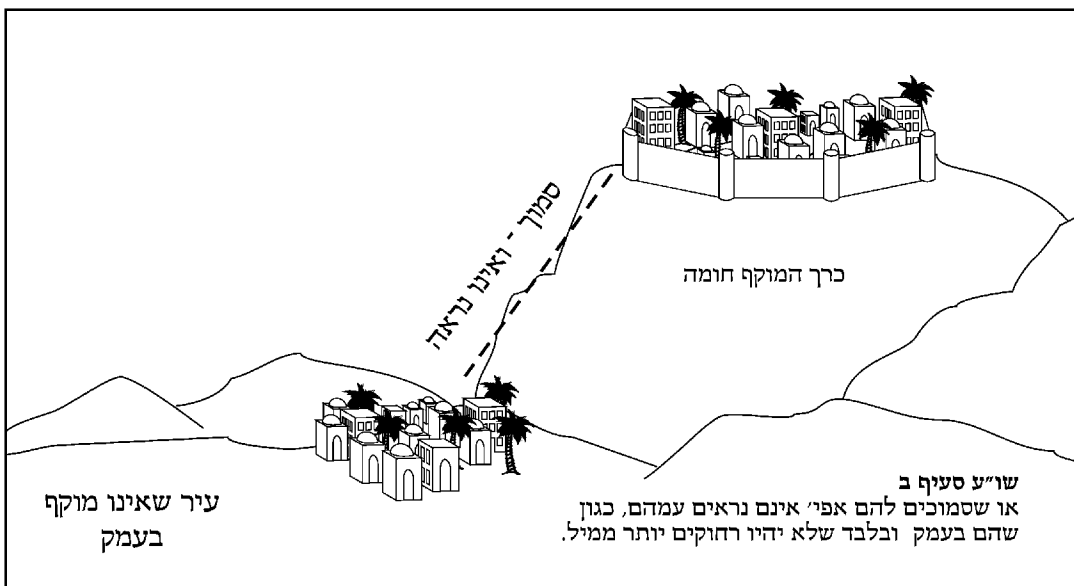
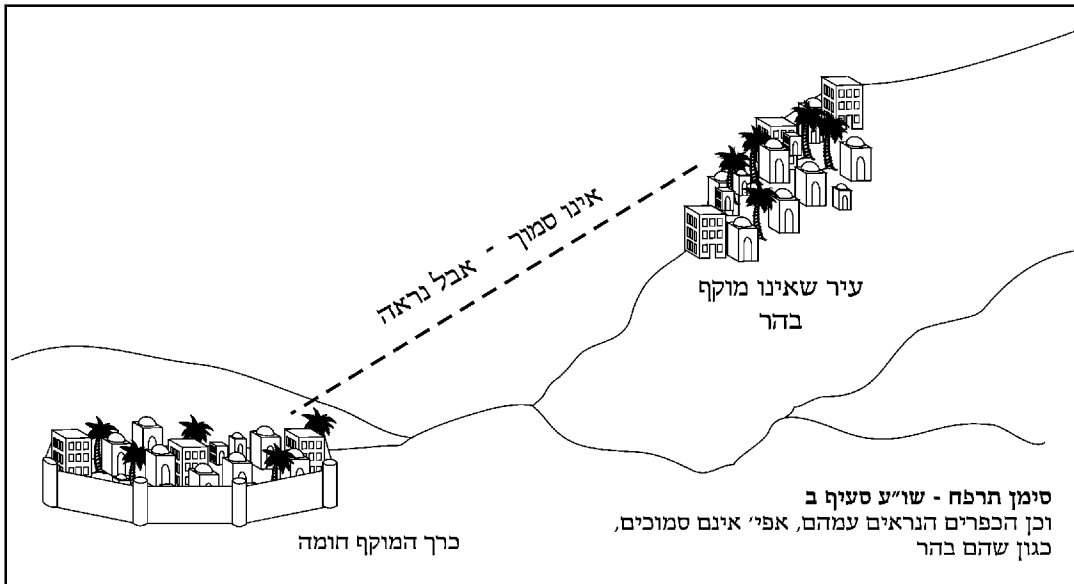
ד' אדר

■ מחזור שנה אחת ■

1 800 466-7593

www.HilchusDiyoma.org

כל הזכויות שמורות
ואסור להעתיקם בלי רשות
מהגות המפעל ©

דין בן עיר שהלך לכרך ולהיפך

שו"ע סי' תרפ"ח ס"ה

בן כרך שהלך לעיר		בן עיר שהלך לכרך		ודעתו היה לחזור
וחזר קודם זמן הקריאה בעיר	ונשתהה עד לאחר זמן הקריאה בעיר	וחזר קודם זמן הקריאה בכרך	ונשתהה עד לאחר זמן הקריאה בכרך	
קורא בט"ו (מ"ב סקי"ב)	קורא בט"ו (מחבר ס"ה)	קורא בי"ד (מ"ב סקי"ב)	קורא בי"ד (מחבר ס"ה)	בליל י"ד
להמ"ב קורא בט"ו לחזו"א קורא בי"ד ובט"ו (מ"ב סקי"ב)	קורא בי"ד (מחבר ס"ה)	קורא בי"ד (מ"ב סקי"ב)	קורא בי"ד (מחבר ס"ה)	ביום י"ד
להמ"ב קורא בט"ו לחזו"א קורא בי"ד ובט"ו (מ"ב סקי"ב)	קורא בי"ד (מחבר ס"ה)	קורא בי"ד (מ"ב סקי"ב)	קורא בי"ד (מחבר ס"ה)	בליל ט"ו
להמ"ב קורא בט"ו לחזו"א קורא בי"ד ובט"ו (מ"ב סקי"ב)	קורא בי"ד (מחבר ס"ה)	להמ"ב קורא בי"ד לחזו"א קורא בט"ו (מ"ב סקי"ב)	קורא בט"ו (מחבר ס"ה)	ביום ט"ו

לומד נכבד! - הננו בוח להבהיר שהצירורים אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהצירורים, - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיואיל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, הגהות אלו יתקבלו אך ורק ע"י הפעק"ס אם ברעת הקורא שצריכין לעשות ציור על איזה דבר במקום שלא עשינו ציור, נא להודיענו גם מזה, ואם ביכלתו לשלוח גם הציור שחושב שצריך להיות שם, - ואי"ה במהדורא הבא יוצג על מקומו ויוקף לזכותו.

ציורים אלו הם בפירושו לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו להבין דברי המשנה ברורה, ולהלכה למעשה צריכין לעיין בפנים המשנה ברורה,

בכל הכבוד, הנהלת המפעל

דיני חיוב קריאת המגילה - סימן תרפ"ז

הטעם	לא יעשה	הטעם	יעשה	האופן / הדין
דמשעלה עמוד השחר ימנא הוא (מ"ב ג')	לא יקראו אחר עלות השחר אפילו לא קרא מקודם באונס וי"א אפילו דיעבד אינו יוצא מפלג המנחה (מ"ב ג' סי' תרצ"ב מ"ב י"ד באה"ל מפלג)	דילפינן לקרות בלילה מולילה ולא דומיה (סי' תרצ"ב מ"ב י"ד באה"ל מפלג)	משעת צאת הכוכבים וזמנה כל הלילה עד עלות השחר (שו"ע א' מ"ב א')	החיוב לקרות המגילה בלילה
שאין הכל בקיאי: בעמוד השחר זמנן דאתי לאקדומי ע"כ ימתין עד שיום ברור לכל (מ"ב ד')	לא יקרא לכתחילה קודם הנץ (מ"ב ד')	זכר לנס שהיו צועקים בימי צרתם יום ולילה (מ"ב ב')	זמנה כל היום מהנץ החמה ובדיעבד או כשיש לו אונס קצת אפילו לכתחילה מעלות השחר (שו"ע א' מ"ב ו')	החיוב לקרות המגילה ביום מזמן
דספק לילה	לא יברך עליה מבין השמשות (מ"ב ה')	דזמנה כל היום שו"ע א')	עד שקיעת המחה (מ"ב ה')	הזמן לקרות המגילה ביום עד זמן
	המתפלל כל השנה בקביעות בבית המדרש במנזן המיוחד לו להתפלל אין צריך לילך לביהכ"נ (מ"ב ז')	דברכ עם הדרת מלך (מ"ב ז')	אפילו ת"ת של חבורה גדולה שלומדים באיזה בית מבטלין לילך לקרותה בציבור בביהכ"נ (מ"ב ז')	לבטל ת"ת לילך לביהכ"נ
מפני כבוד הבריות כמו ההולך לשחוט את פסחו או למול את בנו ופגע במת מצוה	מת מצוה שאין לו קוברים כדי צורכו הפוגע בו קוברו תחילה ואח"כ קורא (שו"ע ב')	מק"ו שמבטלין ת"ת (שו"ע ב')	דוחין שאר מצות מפני מקרא מגילה בציבור (שו"ע א' באה"ט ג')	לדחות שאר מצות לשמוע מקרא מגילה
דס"ל כיון דיש אנשים בעיר שדואגים בעבורן מקרא מגילה קודם - דס"ל דלא ידחה לגמרי מגילה אם יכול לקבור בלילה (מ"ב ח' י"ב)	אינו נדחה למ"א אם המת בעיר ולרמ"א אם אין שהות ביום לקרות ויכול לקבור בלילה (מ"ב ח' רמ"א ב')	דס"ל אפילו לתוספות כבוד המת דוחה מגילה (מ"ב ח')	י"א אפילו בעיר שיש לו קוברין מותר להקדים לקבור וכ"ש אם מוטל בשדה בבזיון (מ"ב ח')	לדחות מקרא מגילה מפני מת מצוה
דס"ל כשאינו מת מצוה מגילה קודם	למ"א בשאר אדם שיש לו קוברין מקרא מגילה קודם (מ"ב ח')	דכבוד התורה דיחיד חמור - דכבר התחיל אין מפסיקין למגילה (באה"ט סי' מ"ב ח')	לרמ"א אם מתו מוטל לפניו ולכו"ע מת תלמוד חכם דתני וכ"ש דמתני לאחרים - או כשהתחיל להוציא המת כבר (מ"ב ח' שעי"צ י"א)	לדחות מקרא מגילה מפני קבירת המת
דמגילה קודם משום פרסומי ניסא (מ"ב ט')	לא ידחה מקרא מגילה אי איכא שעות לקיים שניהם (מ"ב ט')	יש אסמכתא לזה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון וששון מרמז על המילה (סי' תרצ"ג מ"ב י"ב)	העולם נוהגים למול קודם (מ"ב ט' סי' תרצ"ג רמ"א ד')	לדחות מקרא מגילה למול קודם
דמילה בזמנו דאורייתא ומגילה הו"ל דרבנן (באה"ט ה')	י"א ימול (באה"ט ה')	יכול למול בתשיעי (באה"ט ה')	י"א מקרא מגילה (באה"ט ה')	לבטל מצות מילה מזמנו דאורייתא מפני מקרא מגילה כשאין שהות לשניהם
דמגילה דרבנן אינו דוחה מצוה דאורייתא (רמ"א ב')	לרמ"א אין מבטל שום מצוה דאורייתא (רמ"א ב')	דס"ל מקרא מגילה מדברי קבלה ודברי קבלה חמור מדברי תורה וי"א דיש דרבנן כח לעקור בשב ואל תעשה	לרש"ל ובי"ח והגר"א מקרא מגילה דוחה מצות אחרים אפילו דאורייתא אפילו אי אפשר לקיים שניהם (מ"ב י"א)	לבטל מצות עשה דאורייתא מפני מקרא מגילה
דיכול לקבור בלילה (מ"ב י"ב)	כשאין המת מצוה לגמרי וי"א אפילו מת מצוה לגמרי לא יבטל (מ"ב י"ב)	דמת מצוה קודם מפני כבוד הבריות (מ"ב י"ב)	י"א למת מצוה ממש ידחה המגילה לגמרי (מ"ב י"ב)	לבטל מקרא מגילה כשאין שהות ביום לקבור המת מצוה

דיני חיוב קריאת המגילה - סימן תרפ"ז

הטעם	לא יעשה	הטעם	יעשה	האופן / הדין
דמשעלה עמוד השחר ימנא הוא (מ"ב ג')	לא יקראו אחר עלות השחר אפילו לא קרא מקודם באונס וי"א אפילו דיעבד אינו יוצא מפלג המנחה (מ"ב ג' ס"י תרצ"ב מ"ב י"ד באהל מפלג)	דילפינן לקרות בלילה מולילה ולא דומיה (ס"י תרצ"ב מ"ב י"ד באהל מפלג)	משעת צאת הכוכבים וזמנה כל הלילה עד עלות השחר (ש"ע א' מ"ב א')	החיוב לקרות המגילה בלילה
שאין הכל בקיאי: בעמוד השחר זמנן דאתי לאקדומי ע"כ ימתין עד שיום ברור לכל (מ"ב ד')	לא יקרא לכתחילה קודם הנץ (מ"ב ד')	זכר לנס שהיו צועקים בימיו צרתם יום ולילה (מ"ב ב')	זמנה כל היום מהנץ החמה ובדיעבד או כשיש לו אונס קצת אפילו לכתחילה מעלות השחר (ש"א א' מ"ב ו')	החיוב לקרות המגילה ביום מזמן
דספק לילה	לא יברך עליה מבין השמשות (מ"ב ה')	דזמנה כל היום ש"ע א')	עד שקיעת המחה (מ"ב ה')	הזמן לקרות המגילה ביום עד זמן
	המתפלל כל השנה בקביעות בבית המדרש במנזר המיוחד לו להתפלל אין צריך לילך לביהכ"ס (מ"ב ז')	דברכ עם הדרת מלך (מ"ב ז')	אפילו ת"ת של חבורה גדולה שלומדים באיזה בית מבטלין לילך לקרותה בציבור בביהכ"ס (מ"ב ז')	לבטל ת"ת לילך לביהכ"ס
מפני כבוד הבריות כמו ההולך לשחוט את פסחו או למול את בנו ופגע במת מצוה	מת מצוה שאין לו קוברים כדי צורכו הפוגע בו קוברו תחילה ואח"כ קורא (ש"ע ב')	מק"ו שמבטלין ת"ת (ש"ע ב')	דוחין שאר מצות מפני מקרא מגילה בציבור (ש"ע א' באה"ט ג')	לדחות שאר מצות לשמוע מקרא מגילה
דס"ל כיון דיש אנשים בעיר שדואגים בעבורו מקרא מגילה קודם - דס"ל דלא ידחה לגמרי מגילה אם יכול לקברו בלילה (מ"ב ח' י"ב)	אינו נדחה למ"א אם המת בעיר ולרמ"א אם אין שהות ביום לקרות ויכול לקבור בלילה (מ"ב ח' רמ"א ב')	דס"ל אפילו לתוספות כבוד המת דוחה מגילה (מ"ב ח')	י"א אפילו בעיר שיש לו קוברין מותר להקדים לקבור וכ"ש אם מוטל בשדה בבזיון (מ"ב ח')	לדחות מקרא מגילה מפני מת מצוה
דס"ל כשאנו מת מצוה מגילה קודם	למ"א בשאר אדם שיש לו קוברין מקרא מגילה קודם (מ"ב ח')	דכבוד התורה דיחיד חמור - דכבר התחיל אין מפסיקין למגילה (באה"ט ס' מ"ב ח')	לרמ"א אם מתו מוטל לפניו ולכו"ע מת תלמוד חכם דתני וכ"ש דמתני לאחרים - או כשהתחיל להוציא המת כבר (מ"ב ח' ש"ע י"א)	לדחות מקרא מגילה מפני קבירת המת
דמגילה קודם משום פרסומי ניסא (מ"ב ט')	לא ידחה מקרא מגילה אי איבא שעות לקיים שניהם (מ"ב ט')	יש אסמכתא לזה "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון" וששון מרמז על המילה (ס"י תרצ"ג מ"ב י"ב)	העולם נוהגים למול קודם (מ"ב ט' ס"י תרצ"ג רמ"א ד')	לדחות מקרא מגילה למול קודם
דמילה בזמנו דאורייתא ומגילה הו"ל דרבנן (באה"ט ה')	י"א ימול (באה"ט ה')	יכול למול בתשיעי (באה"ט ה')	י"א מקרא מגילה (באה"ט ה')	לבטל מצות מילה מזמנו דאורייתא מפני מקרא מגילה כשאין שהות לשניהם
דמגילה דרבנן אינו דוחה מצוה דאורייתא (רמ"א ב')	לרמ"א אין מבטל שום מצוה דאורייתא (רמ"א ב')	דס"ל מקרא מגילה מדברי קבלה ודברי קבלה חמור מדברי תורה וי"א דיש דרבנן כח לעקור בשב ואל תעשה	לרש"ל ובי"ח והגר"א מקרא מגילה דוחה מצות אחרים אפילו דאורייתא אפילו אי אפשר לקיים שניהם (מ"ב י"א)	לבטל מצות עשה דאורייתא מפני מקרא מגילה
דיכול לקבור בלילה (מ"ב י"ב)	כשאין המת מצוה לגמרי וי"א אפילו מת מצוה לגמרי לא יבטל (מ"ב י"ב)	דמת מצוה קודם מפני כבוד הבריות (מ"ב י"ב)	י"א למת מצוה ממש ידחה המגילה לגמרי (מ"ב י"ב)	לבטל מקרא מגילה כשאין שהות ביום לקבור המת מצוה

הטבלאות אלו הם בפירוש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכין לעיין בפנים המשנה ברורה,

לומד נכבד! - הגנו זהו להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות, - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל

יצאו אע"פ שכולם יודעים וי"א דאפילו לכתחלה יקרא אחד לכולן משום ברוב עם הדרת מלך.

היאך קורין את המגילה עומד או יושב? קורא אדם את המגילה בין עומד בין יושב מיהו הברכה יבדל בעמידה אבל לכתחלה לא יקרא בצבור יושב ועמידה ע"י סמיכה שרי. ואסור לחזן לקרות את המגילה עד שאומרים לו קרא וכ"ז באינו קבוע לכך אבל בש"ץ קבוע שמינהו לכך א"צ להתמין.

חיסר כמה פסוקים מהמגילה האם יצא? צריך לקרותה כולה והוא לעיכובא ואפילו אם חיסר ממנה רק תיבה אחת לא יצא, ומתוך הכתב ואם קראה על פה לא יצא ואפילו קורא כל פסוק במגילה אלא שלא היתה המגילה כשרה מקרי בע"פ ולא יצא. וצריך שתהא כתובה כולה לפניו לכתחלה אבל בדיעבד אם השמיט הסופר באמצעה תיבות אפילו עד חציה וקראם הקורא על פה יצא, ואם אין לו מגילה אחרת קורא בה לכתחלה וחציה צ"ע אם כשירה בדיעבד, אבל אם השמיט תחלתה או סופה אפי' מעוטה ואפשר אפילו בחסר רק פסוק ראשון או אחרון לא יצא.

האם רשאי לקרות עם החזן? מי שתופס בידו מגילה שאינה כשרה לא יקרא עם שליח ציבור אלא שומע ושותק ואם קורא רק לאדם אחד רשאי לקרות עם הקורא מתוך מגילה פסולה או מתוך חומש אבל יש מחמירין בכל גווני, וכן לא יסייע שום אדם על פה לחזן ולכן אותן הפסוקים שקורין הקהל לכתחלה צריך החזן לחזור ולקרותם מתוך מגילה כשרה והם יכונו לצאת בקריאתו.

קראה סירוגין מהו? קראה סרוגין שפסק בה ושהה ואח"כ חזר למקום שפסק אפילו שהה כדי לגמור את כולה יצא ואפי' סח בנתיים מיהו גוערין במי שסח בנתיים. ובשהה מחמת אונס חוזר וקורא מיהו אין לו לכוך עוד פעם שני. וכ"ז כששח הקורא אבל השומע ששח ולא שמע עי"ז הקריאה אפילו חיסר רק תיבה אחת לא יצא ולכן צורך גדול להיות לכל אחד חומש כי כשא"א לשמוע כמה תיבות מש"ץ יוצא עכ"פ דיעבד מה שקורא ע"פ מחומש.

קראה למפרע מהו? הקורא את המגילה למפרע לא יצא קרא פסוק א' ודילג השני וקרא שלישי ואח"כ חזר וקרא השני לא יצא, וה"ה היכי שקרא פרשה ב' קודם לא', וה"ה אם קרא אחר הדילוג כל המגילה או ענין אחד ואח"כ קרא פסוק הנדלג לא יצא וה"ה אם קרא תיבה אחת למפרע צריך לחזור ולקרות על הסדר.

מי שאינו מבין לשה"ק האם יצא? הלועז ששמע את המגילה הכתובה בלשון הקודש ובכתב אשורית אע"פ שאינו יודע מה הם אומרים יצא ידי חובתו ואפילו לכתחלה נמי ומשו"ה יוצאין ג"כ הנשים ועמי הארץ. כל ירא שמים נכון שיהיה לו מגילה כשרה בידו ולקורא מלה במלה בלחישתה שא"א לשמוע מן הש"ץ הכל ובפרט שהנערים מבלבלים.

בני הכפרים והיוצא בשיירא מתי קוראין המגילה? המפרש בים והיוצא בשיירא ואינו מוצא מגילה להוליך עמו יקראנה בי"ג או בי"ב או באחד עשר בלא ברכה בקיבוץ עשרה ובדיעבד אף ביחיד יוצא ואפשר דסגי בטנטים, ויש מסתפקים לבני הכפרים המקדימים והיוצא בשיירה אי מחוייב לקרותה גם בלילה או די בקריאה דיום ומשמע קצת דצריך לקרות גם בלילה, והא דהקילו לבני הכפרים או למפרשי הים הוא רק לענין קריאת המגילה אבל סעודת פורים וכן משלוח מנות ומתנות לאביונים לא יקיים אלא בזמנה, ואם אי אפשר להמתין עד ימים הללו קורא אפילו מתחלת החדש מיהו אם נזדמן לו אח"כ מגילה חוזר וקורא אותה ביום י"ד בכרכותיה אפי' קראה תחלה ביום י"ג. בן עיר שהיה בדרך ולא היה בידו מגילה ואח"כ נזדמנה לו בט"ו קורא אותה בט"ו ובלא ברכה אבל מט"ו ואילך לא יקרא כלל. אם טעו וקראו הפרשיות והמגילה באדר א' צריך לחזור ולקרות בשני.

מי הם מחוייבים בקריאת המגילה? הכל חייבים בקריאתה אנשים ונשים וצריך האיש לקרותה בביתו לפני הבתולות והמשרתות ובקצת מקומות נוהגין שהם הולכות לביהכ"נ לעזרת נשים לשמוע הקריאה אכן אין יוצאין שם נשים אם אין שומעין שם כדין, וגרים ועבדים משוחררים אבל אינם משוחררים פטורים וי"א דאפי' אינם משוחררים חייבים, ומחנכים את הקטנים שהגיעו למצות חינוך לקרותה, וכיון דגם נשים חייבות גם בקטנות יש בהן משום מצות חינוך.

האם חרש וקטן יכולין להוציא אחרים בקריאת המגילה? אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא ידי חובתו והוא שישמע מפי שהוא חייב בקריאתה וצריך שיכוין הקורא להוציא והשומע לצאת, לפיכך אם היה הקורא חרש המדבר ואינו שומע כלל או קטן או שוטה השומע ממנו לא יצא, ודוקא אם הוא חרש גמור שאינו שומע כלל לאפוקי אם הוא שומע כשמדברים לו בקול רם. וי"א דאפילו הוא חרש גמור יצא השומע ממנו ומ"מ לכתחלה כו"ע מודים שלא יעמידוהו להוציא רבים י"ח. ומי שכבדו אזניו או שהוא רחוק מן הבימה ואינו יכול לשמוע היטיב מן הקורא יזהר לקרות לעצמו ממגילה כשרה או עכ"פ יאחז חומש והתיבות שיחסר לו יאמר תיכף מן החומש. וי"א דקטן שהגיע לחינוך יכול להוציא אחרים בקריאתו ובמקום הדחק כשאין שם אנשים בקיאים במקרא מגילה יכול להוציאם קטן שהגיע לחינוך.

נשים האם יכולין להוציא אחרים או את עצמם בקריאת המגילה? נשים אינם מוציאות את האנשים ואפילו ליחיד אינה מוציאה אבל אשה מוציאה את חברתה. ואם האשה קוראה לעצמה מברכת לשמוע מגילה, ולא תקרא לעצמה כלל רק תשמע מאנשים אם יש לה ממי לשמוע אבל אם אין לה מי שיקרא לפני תקרא לעצמה במגילה כשרה ומברכת לשמוע מקרא מגילה.

אין מנין בעיר מי יקרא המגילה? מקום שאין מנין אם אחד יודע והאחרים אינם יודעים אחד פוטר את כולם ואם כולם יודעים כל אחד קורא לעצמו, וכ"ז הוא רק לכתחלה אבל בדיעבד אם נתכוין לפטור חבריו

הגב בענינו... שלא שמע מהחזן פסוק שקודם איש יהודי ואח"כ אמר ביחד עם הקהל פסוק איש יהודי מה יעשה?

Sponsored By: **DollarPhone**

זכות תלמוד

כל הזכויות שמורות
 וחסון להתייעץ מלי יעוץ
 © מהמחלקת והמנהל
 ללימוד שלחן ערוך אורח
 עם משנה ברורה

דיני הכל חייבים בקריאת מגילה - סימן תרפ"ט

הטעם	לא יעשה	הטעם	יעשה	האופן / הדין
נשים בחיוב קריאת מגילה	צ"ע האיך יוצאין הנשים בהעזרת הנשים שבביהכ"נ - ואם כבר יצאה אינה מוצא אשה אחרת (מ"ב א' באה"ל ונשים)	שאף הן היו באותו הנס הדגוירה היתה גם עליהם (מ"ב א')	חייבות בקריאתה וצריך לקרותה בביתו בפני הבתולות והמשרות (ש"ע א' מ"ב א')	
עבדים בחיוב קריאת מגילה	כשאינם משחררים פטורים (ש"ע א')	ככל אדם - כנשים	עבדים משחררים - וי"א אפילו אינם משחררים מחיובים (ש"ע א' מ"ב ב')	
קטנים וקטנות בחיוב קריאת מגילה	קטן דכבר יצא אינו יכול להוציא אשה או קטן אחר (באה"ל ונשים)	קטנים מטעם חינוך וקטנות ג"כ כיון דגם נשים מחייבות (מ"ב י"ג)	קטנים או קטנות שהגיע לחינוך מחנכים לקרותה (ש"ע ב')	
לצאת מגילה בשמיעה בכלל	השומע מחרש או שוטה או קטן שלא הגיע לחינוך	כדין שאר מצות שאחד מוציא חבירו (מ"ב ד')	אם ישמע מפני המחויב בקריאתה - ויכוון הקרא להוציא והשומע לצאת (ש"ע ב' מ"ב ד')	
לצאת מקרא מגילה מחרש	לכתחילה לכ"ע לא יעמידו חרש להוציא רבים ולמחבר אפילו דיעבר אינו מוציא אחרים (ש"ע א' מ"ב ה')	דע"פ שומע - כיון דחרש מדבר מחויב במצות ולשמוע לאזניו אינו לעיכובא (מ"ב ה')	כשאינו חרש גמור ושומע כשמדברים בקול רם - וי"א דיכול לצאת בדיעבד (מ"ב ה')	
החיוב מגילה לחרש	המקחבר משמע דאינו בר חיובא כלל (באה"ל חרש)	דאף הם היו באותו הנס ולא גרע מנשים (באה"ל חרש)	י"א דמחויבים עכ"פ לקרות בעצמו וכן פסק בבאור הלכה (באה"ל חרש)	
למי שכבדו אזניו או שרוחק מהבימה		לצאת בעצמו - שאפילו קראה כמה תיבות בעל פה יצא (סי' תר"צ)	יזהר לקרות לעצמו ממגילה כשרה - או עכ"פ יאחו חמש והתבות שיחסור יאמר תיכף מהחומש (מ"ב ה')	
לצאת מקרא מגילה מקטן	גדול אינו יכול לצאת שלא במקום הדחק (מ"ב ו')	לסמוך על הדיעה דדרבנן יכול לצאת מקטן שהגיע לחינוך (מ"ב ו')	במקום הדחק כשאין אנשים בקיאים יכול לצאת ע"י קטן שהגיע לחינוך (מ"ב ו')	
לצאת מקרא מגילה מאשה	י"א שאין מוציאות אנשים אפילו יחיד - וכמ"כ נשים רבות (ש"ע ב' מ"ב ז')	דנשיהם מחויבים וליכא פגם כבוד הציבור (מ"ב ז')	אשה אחרת יכול להוציאה (מ"ב ז')	
האשה יקרא מגילה וברכתה	דכן איתא במדרש הנעלם דלא תקרא לעצמה רק תשמע מאנשים (באה"ט ג')	דנשים מחייבים במגילה (ש"ע א')	כשאין לה ממני לשמוע תקרא לעצמה ממגילה כשרה ומברכת לשמוע מקרא מגילה (מ"ב ח')	
לצאת קריאת מגילה מאדריונינוס	אינו מוציא שאינו מינו אפילו אשה (ש"ע ג')	דאיזה מין שהיא מוציא את מינו (מ"ב י')	אנדריונינוס דמינו (ש"ע ג')	
הקריאת המגילה לטימטום או חציו עבר	לדעה נשים אינם מוציאות אנשים לדעה נשים זה זכר וזה נקבה - לא אתי צד עבדות ומפיק צד החירות (מ"ב י"ב י"ג)	אינו מוציא טימטום או חציו עבר (ש"ע ג')	י"א דיעבר ישמע מאחרים דאינו יוצא את עצמו (רמ"א ג')	
לצאת הקריאת מגילה ע"י לשמוע ממני שמודר הנאה ממנו	דכיון דיעבר שלחותה יש לו הנאה (תרפ"ט מ"ב י"ד)	לכתחילה לא יאמר לו לקרות המגילה בשבילך (תרפ"ט ש"ע ז')	יצא (ש"ע ד')	
לצאת קריאת המגילה מאחר כשאין מנץ	אם כולם יודעים כל אחד קורא לעצמו (ש"ע ד')	דכדיעבר יצא - ברב עם הדרת מלך (מ"ב ט"ו)	לכתחילה לכ"ע כשאינו יודע - וי"א אפילו לכתחילה - ובדיעבד יצא אפילו יודע (ש"ע ד' מ"ב ט"ו)	
להביא קטנים וקטנות לשמוע מקרא מגילה	לא יביאו קטנים ביותר (מ"ב י"ז)	לחנכם במצות פרסומי ניסא - ולקיים מצות חינוך (מ"ב ט"ז י"ח)	מנהג טוב להביאם - ולהחזיקם אצלו ולהשגיח עליהם שישמעו הקריאה (ש"ע ו' מ"ב י"ח)	
להביא הקטנים לביהכ"נ להכות את המן	לא יהיה עיקר הבאת הקטן לביהכ"נ בשביל זה (מ"ב י"ח)	לקיים המנהג (מ"ב י"ח)	רשאי הקטן להכות בהמן כמנהגו (מ"ב י"ח)	
לשמוע קריאת מגילה במגילה כשרה	יש מחמירין לא לקרא עם הקורא אם המגילה שלפניו פסול (תר"צ מ"ב י"ג)	דאי אפשר מהשי"צ מחמת רעש ובלבול שמכים בעצים ומשמיעים קול (מ"ב י"ט)	ראוי לכל ישראל שיהי' לפניו מגילה כשרה ולקרא עם השי"צ מלה במלה (מ"ב י"ט)	

הטבלאות אלו הם במירוש לא למסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריך לעיין בפנים המשנה ברורה, לומד נכבד! - הגנו בה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות, - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל

דיני קריאת המגילה - סימן תר"צ - ח"א

הטעם	לא יעשה	הטעם	יעשה	האופן / הדין
כיון דיוצאין ע"י שמיעה משום שומע כעונה צריכין ג"כ לעמוד (שע"צ א')	הציבור השומעים הברכה לא ישבו בשעת ברכה (שע"צ א')	ככל ברכת המצות שצריך להיות בעמידה (ס' ח' מ"ב ב')	בעמידה (מ"ב א')	לברך על המגילה
מפני כבוד הציבור (ש"ע א')	לכתחילה לא ישב כשקורא לציבור (ש"ע א')		בין עומד בין יושב (ש"ע א')	קורא המגילה
כדין בתורה שגם בדיעבד יצא (באה"ל אבל)	י"א דאינו מותר רק שעת הדחק יש לסמוך להקל (באה"ל אבל)	שאינו דומה לתורה שנתנה באימה ויראה ע"כ צריך עמידה ממש (באה"ל אבל)	י"א דסמיכה מותר (באה"ל אבל)	לקרות מגילה לציבור כשהוא סומך
דלהוציא ציבור ענין כבוד ואין ראוי לאדם לחלוק בכבוד לעצמו כל זמן שלא כבדו (מ"ב ג')	בחזן שאינו קבוע אסור לו לקרוא עד שאומרים לו קרא (רמ"א א')	דמעיקרא מנחה על כך (באה"ט ב')	בש"צ הקבוע לקרות המגילה (מ"ב ג')	לקרות המגילה לציבור בלי שיאמרו לו לקרוא
בדיעבד יצא (שע"ת קורא)	אם לא נמצא מי שידוע לקרות בטעמים - ויש מדינות שנהגים לקרותה בלא טעמים (שע"ת קורא)		לכתחלה נוהגים במדינתנו (שע"ת קורא)	לקרות המגילה בטעמים
דטענות המשנה הענין מעכב בקריאתה (שע"ת קורא)	לא יברך על המגילה אם ליכא מי שידוע לקרות כמשפט הניקוד (שע"ת קורא)	דטעות המשתנה הענין מעכב בקריאתה (שע"ת קורא)	צריך לחזור אחר מי שידוע או אחד יקרא לפניו בלחש מתוך החומש והקורא יחזור לקרות מתוך המגילה (שע"ת קורא)	לקרות המגילה המלות כמשפט הניקוד
שחטר ל' תיבות (מ"ב ד')	לא יצא אם מרגיש בעצמו שמבלבלים הקולות וא"א לו לשמוע כל התיבות (מ"ב ד')	דקריאה זו חביבה ביותר מפני הנס ויהיב דעת' לשמוע היטב (מ"ב ד')	יכולים לצאת אפילו שנים או עשרה קורין ביחד (ש"ע ב')	לצאת קריאת מגילה משנים או יות שקורין ביחד
שס"ל כן ששם מתחיל הנס (שע"צ ה')	לאפוקי ממאן דאמר בגמרא דעיקר חיובא מאיש יהודי או מאחר הדברים האלה (שע"צ ה')	דכן דעת רוב הפוסקים דאפילו חסר תיבה אחת לא יצא (מ"ב ה')	צריך לקרות כולה (ש"ע ג')	לקרות כל המגילה
דמקרי בעל פה (מ"ב ו')	לא יצא אפילו קרא מתוך הכתב אם המגילה פסול (מ"ב ו')	דרשת חז"ל זכירה זכריה שצריך דוקא מספר (מגילה י"ז).	צריך לקרות כולה מתוך הכתב (ש"ע ג')	לקרות המגילה מתוך הכתב
	לא יצא אם קרא אפילו רובו בעל פה ובחציו יש לעיין אם כשרה בדיעבד (ש"ע ג' מ"ב ט')		לכתחילה יקרא כולה מכתובה לפניו ובדיעבד אפילו קרא רובו יצא (ש"ע ג')	לקרות מתוך מגילה מכתובה לפניו
דמגילה נקראת אגרת אין מדקדקין במגילה כל זמן שהטעיות אינו ברובו של מגילה (מ"ב י')	בדיעבד יצא אם קרא במגילה שהשמיע הסופר איזה תיבות באמצע (מ"ב ז')	שזה נקרא דיעבד	לכתחילה יקרא במגילה שאינו חסר תיבות - ואם יש לו רק מגילה שחסר כמה תיבות יקרא בו לכתחילה (מ"ב ז' ח')	לקרות במגילה שלם לכתחילה
	לא יצא אם חסר תחילתה או סופה אפי' פסוק אחד או ענין שלם או חסר רובו או רובו שאין רשומן ניכר (ש"ע ג')	חשוב כספר שלם שיש בו טעות (מ"ב י')	אם חסר עד חציו באמצע וקראם על פה וחציו צ"ע (ש"ע ג')	לקרות במגילה שלם בדיעבד
שמה יתן השומע לבם לו ולא להש"צ - שיתן דעתו לקראתו ולא להש"צ (מ"ב י"ג)	כשיש שם רבים היוצאים בהקריאת המגילה וי"א אפילו יוצא לבדו לא יקרא עם הש"צ (ש"ע ד' מ"ב י"ג)	דאין אחרים שיתן לבם להקורא ולא להש"צ (מ"ב י"ג)	אם רק הוא יוצא מהקורא (מ"ב י"ג)	לקרא המגילה עם הש"צ כשאין לפניו מגילה כשרה
דשמה יתן השומע לבו לו ולא להשליח ציבור ואינו יוצא ממנו בלי שיוכח (שע"צ י"א)	לא יקרא בקול אם אינו מתכוון להוציא השומעין (שע"צ י"א)	דיכול לצאת ע"י שיקרא בעצמו - כיון דקורא מתוך מגילה כשרה יכולין לצאת הקריאה ממנו (שע"צ י"א)	יכול לקרות עם הש"צ בלחש - או בקול אם מתכוין להוציא לכל מי שיתן לב לקריאתו (שע"צ י"א)	לקרא המגילה עם הש"צ כשיש לפניו מגילה כשרה
	בדיעבד יצא אפילו לא החזיר הש"צ	כמו שמחמירין שלא יסייע על פה שלא יתנו דעתם לצאת מהמסייע ולא מהש"צ ולכתחילה צריך כולה מתוך הכתב (מ"ב ט"ז)	לכתחילה צריך החזן לחזור ולקרותם מתוך מגילה כשיירה (רמ"א ד')	שיחזור הש"צ הפסוקים שקורין הקהל בקול רם
	לכתחילה לא יפסוק אפילו בלי שיחה (באה"ל י"ח)	דכיון דברך על המגילה אין לו להפסיק עד שתגמור המצוה (מ"ב כ')	גוערין על הסה באמצע הקריאה (רמ"א ה')	הסה באמצע קריאת המגילה כשמפסיק הקורא לקרות
	אם שהה מחמת אונס כדי לגמור את כולו חוזר וקורא אבל לא יברך פעם שני (מ"ב י"ח)	כיון דאינו אונס לא חשוב הפסק דלקמחבר רק בתפילה חשוב הפסק ולרמ"א גם בקיש משא"כ הלל שופר מגילה	יצא אפילו כדי לגמור את כולו ואפילו סה באמצע (ש"ע ה')	לצאת כשהפסיק באמצע קריאת המגילה

הטבלאות אלו הם במירוש לא למסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכין לעיין בפנים המשנה ברורה, לומד נכבד! - הגנו בה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות, - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, תהלת המפעל הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו.

כל הזכויות שמורות
אוסף לתיקוף פ"ד וי"ח
© עמותת החינוך

הקול כי שם מתחיל הנס. כשיאמר האיגרת הזאת יענע המגילה.

היאך פושטין המגילה? מנהג כל ישראל שהקורא קורא ופושט כאיגרת שפושטה כולה ואינו מניחה כרוכה אלא כופל אותה דף על דף ויזהר שלא יגררה ע"ג קרקע או תלויה מעל השולחן, והפשיטה יהיה קודם שמתחיל לברך כדי שלא יהיה הפסק בין ברכה לקריאה, אבל היחידים השומעין במגילות א"צ לפשוט, וכשיגמור חזור וכורכה כולה ומברך ואפילו אם התחיל הברכה ואמר ברוך אתה כיון שלא אמר השם פוסק באמצע וכורך ואח"כ מברך.

האם צריכין מניין לקריאת המגילה? מגילה ב"ד לעירות ובט"ו למוקפין צריך לחזור אחר עשרה ואם אי אפשר בעשרה קורים אותם ביחיד, וכ"ש אם הוא שלא בזמנה כגון המפרש בים והיוצא בשיירא ואינו מוצא מגילה להוליך עמו או דמתרמי יום ט"ו בשבת דצריכין המוקפין להקדים ולקרותו בע"ש בודאי צריך לקבץ עשרה לקריאתו ובה אי ליכא עשרה לא יברכו המוקפין עליה. ואם בעת ההוא קורין אותה בצבור בבכ"ג או אפילו יש לו ק' אנשים בביתו מצוה לילך לשם משום כבוד עם הדרת מלך וכן מי שהיה ביתו סמוך לביהכ"ג וחלונותיו פתוחות לביהכ"ג אפ"ה צריך לילך לביהכ"ג. ויש להסתפק אם נשים מצטרפות לעשרה וקטנים בודאי אין מצטרפין לעשרה. ואם קראו אותם בצבור ואיזה יחיד לא שמעה יוכל לקרות אפילו לכתחלה ביחיד וי"א דאף בכה"ג יחדר אחר עשרה אנשים, וכשהיחיד קורא אותה בזמנה במקום דאי אפשר לו לקבץ עשרה וכדומה צריך לברך עליה, לאפוקי אם קורא היחיד אותה שלא בזמנה לא יברך עליה בכל גווני.

במה ועל מה כותבין המגילה? אין כותבין המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף כספר תורה ואם כתבה במי עפצים וקנקנתום כשרה, ומי עפצים דוקא עם גומא דממי עפצים בלחוד פסול וכן קנקנתום דוקא במי קנקנתום דקנקנתום לחוד פסול וי"א דמיידי דקנקנתום ועפצים מעורבין יחד. וצריכה שירטוט על כל שיטה ושיטה כתרזה עצמה וע"כ חק תוכות פסול בה ודוקא כרוכה אבל במיעוטה כשר בדיעבד, והעור צריך עבוד לשמה.

היאך כותבין המגילה? מגילה צריכה היקף גויל על כל אות כס"ת, ובעינין שיהיו שיטותיה שוים גם שיהיו רוחב העמוד ג' למשפחותיכם וכל דיני ס"ת. גם צריך לכתבה מן הכתב או אם אחד מקריא אותו בע"פ כדי שלא יטעה, ולכתחלה צריך להוציא כל תיבה מפיו קודם שיתכבנה אפילו אם כותב אותה מתוך הכתב כמו בס"ת ובדיעבד אין להחמיר אם לא טעה, ואם עבר וכתב בע"פ שלא מן הכתב י"א דאסור לקרות בה אלא בשעת הדחק, ועושיין כל פרשיותיה סתומות ואם עשאן פתוחות פסולה וי"א דכשרה ויש לסמוך עליו בשעת הדחק, ובדיעבד שכבר קרא בה אין לפסול מגילה משום חסירות ויתירות וכשאין לו מגילה אחרת יוכל לקרות בה לכתחלה נהגו שלא לעשות לה עמוד כלל בסופה ויש מפקפקין ע"ז אבל חלק בראשה מניחין וגולל סופו לתחלתו.

היאך כותבין עשרת בני המן? צריך להאריך בו"ו דויותא בכתיבתה למתוח ראשה הכפוף ותהיה כעין זקופה וי"א בקריאתה שלא יחטוף אותה, וצריך לכתוב איש בראש דפא ואת בסוף השיטה ובסוף הדף יכתוב תיבת עשרת. ובדיעבד אם לא האריך בו"ו דויותא וכן אם כתב אחר תיבת עשרת עוד שיטות כשר ויש מחמירין כשכתב אחר תיבת עשרת עוד שיטות ואם יש שם מגילה אחרת כתובה כדינה אין לקרות בזו לכתחלה בצבור אם לא שיש טורח צבור להמתין עד שייבאו הכתובה כדינה יכולים לקרות בזו.

נקודות טעמים וברכות האם מותר לכותבן במגילה? מגילה שהיא נקודה וכן אם כתב בה בדרך הראשון ברכות ופיוטים אינה נפסלת בכך ולכתחלה לא יכתוב ברכותיה בה. ואי ליכא מי שיוודע לקרות בטעמים בע"פ מותר לכתוב גם הטעמים במגילה ולברך עליה ומ"מ אם אין הטעמים במגילה מותר לקרות בלא טעמים.

האם מותר לקרות מתוך החומש? אם אין מגילה כשרה קורים אותה בחומש בלא ברכה. ודוקא כשעשוי החומש בגלילה אבל בחומש שלנו לכו"ע לא יצא, וראוי גם בזה לקרות בלא ברכה שלא תשתכח תורת מגילה, קרא במגילה גזולה יצא ולא יברך אפילו אם קנאו בשינוי מעשה.

באיזה לשון צריכין לכתוב ולקרות המגילה? היתה כתובה תרגום או בלשון אחרת מלשונות העכו"ם ואפילו הכתוב היה כתב אשורית לא יצא י"ח בקריאתה אלא המכיר אותו הלשון בלבד אבל אם היתה כתובה בכתב עברי וקראה ארמי לארמי אע"ג שהמגילה לפניו והוא מעיין בכל תיבה ומתרגמה להשומע לא יצא. אבל אין לחוש באיזה כתב כתובה ואפילו בהיה הלשון גיפטיט והאותיות כתוב עילמית וכיו"ב נמי שרי [ומ"מ בעינן שיהא מכיר הקורא אותו הכתב], וי"א דמגילה בכל לשון שהיא אינה כשרה לקרות בה ואפילו ללעז אלא בשכתב שלה אשורית. אם היתה כתובה כתב ולשון תרגום וכדומה והקורא אינו מבין תרגום וקראה להשומע שמבין לשון תרגום אינו יוצא י"ח. וה"ה אם הקורא מבין אותו הלשון וכתובה לפניו באותו הלשון אם השומע אינו מבין אותו הלשון השומע אינו יוצא מיהו נוהגין בזה"ז לקרות הכל בלח"ק ולכתבה בכתבי אותיות הקודש.

האם מותר לקרות בלשון לע"ז? מי שיוודע לעז ויודע אשורית אינו יוצא בלעז ומ"מ אינו חוזר ומברך ואין לו להוציא אפילו למי שאינו מבין לה"ק. ובכל מקום דיוצא בלע"ז היינו שעכ"פ תיבת האחשתינים בני הרמכים יקרא לפניהם בלשון ק"ק. ואם כתובה בשני לשונות כגון מקצת המגילה בלשון אחד ומקצתה בלשון אחרת מי שמבינים יצאו בדיעבד אבל לכתחלה אין נכון להיות כתובה בשתי לשונות. אין לקרות לנשים המגילה בלשון לעז אע"פ שכתובה בלשון בלעז. ואי לא כתובה בלע"ז רק מעיין ומתרגם בלע"ז הוי ליה קורא בע"פ ובלא"ה לא יוציא. ואפילו הקוראים בשני ימים להחמיר ג"כ לא יקראו בלע"ז.

קראה או שמעה מתנמנם מהו? קראה מתנמנם הואיל ולא נרדם בשינה יצא, וה"ה השומע ממנו ג"כ יצא אם רק נשמעים הדברים היטיב ודוקא שחשב בתחילת הקריאה קודם שנתנמנם להוציא השומעין ואפשר דמתנמנם יכול ג"כ לכוין, אבל אם שמעה מתנמנם לא יצא. ומתנמנם נקרא כגון דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו לי מדכרו ומ"מ יכול לכוין לצאת דמצות צריכות כונה.

כותב או מגיה או דורש המגילה האם יצא? היה כותבה, שקורא פסוק במגילה שהוא מעתיק ממנה וכותבה אפילו אם באופן זה היתה קריאת כל המגילה כשרה אם כיון לכו לצאת י"ח יצא והוא שתהא כתובה כולה לפניו במגילה שהוא מעתיק ממנה, ואם לא כיון לצאת אפילו רק פסוק ראשון אף שמשם ואילך התכוין לצאת לא יצא. וכן אם היה מגייה ובעת הגהה קוראה ומכוין לצאת י"ח יצא ודוקא אם קרא בניקוד כראוי אבל אם קרא להגיה ע"פ המסורת ולא בניקוד כראוי אינו יוצא י"ח, וכן אם היה דורשה שקורא פסוק במגילה שלימה ודורשו אם כיון לכו לצאת י"ח יצא ולא יפסיק בה בענינים אחרים כשדורשה.

האם צריך לכוין להוציא ולצאת בקריאת המגילה? הקורא את המגילה צריך שיכוין להוציא השומע וצריך שיכוין השומע לצאת ולעיכובא הוא אפילו בדיעבד וזה הכיוון הוא קודם שמתחיל לקרוא יכוין על כל הקריאה זה לצאת וזה להוציא ותו א"צ לכוין בכל הקריאה. וצריך השומע להאזין אוזנו ולשמעו כל תיבה ותיבה מפי הקורא ואם חיסר הקורא אפילו תיבה אחת וכן אם השומע חיסר תיבה אחת לשמוע לא יצאו וצריך לחזור, ואם הקורא ש"צ מסתמא דעתו על כל השומעים אפילו הם אחורי בית הכנסת, ולענין השומעים העומדים בביהכ"ג סתמא מכונים אבל העובר אחורי בהכ"ג בעינן שיכוין בפירוש לצאת ידי חובה.

בשביל איזה טעות צריכין לחזור במגילה? אין מדקדקין בטעיותיה בקריאה וי"א דוקא בטעות שהלשון והענין אחד כגון יהודים או יהודיים אבל טעות אחר לא כגון שקרא מיושב ישב או מנופל נפל דהוי כאלו דילג אותה תיבה לגמרי וצריך לחזור ולקרותה כסדר.

היאך קורין עשרת בני המן? צריך לומר עשרת בני המן ועשרת הכל בנשימה אחת ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם הפסיק ביניהם אפי"ה שהא כדי לגמור כולה יצא, ולכתחלה נוהגין לומר בנשימה אחת מתחלת חמש מאות איש ואת פרשנדתא כו' עד עשרת, ומי שיש לו נשימה קצרה ישער שאם יתחיל מן חמש מאות איש לא יוכל לומר כל עשרת בני המן בנשימה אחת טוב יותר שיתחיל מן ואת פרשנדתא. אין לכלל הקהל לומר י' בני המן אלא הקורא יאמרם לבד והשאר ישמעו כמו כל המגילה. ובכל המגילה בין פסוק לפסוק יפסיק רק כדי נשימה. כשיאמר בלילה ההוא נרדה יגביה

האם יש חיוב לילך להביהמ"ד הגדול ביותר בעיר לקריאת המגילה?
הגב בענינו...
Sponsored By: DollarPhone
זכות הלימוד
כל הזכויות שמורות
אוסף החינוך של רשת
© המחלקת הלימוד

דפי צעירים וטיבלאות

משנה ברורה
מן סימן תרצ סעיף ט
עד סימן תרצב סעיף א

ו' אדר
#1 ■ מחזור שינה אחת ■

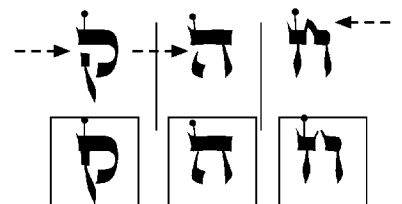
1800 466-7593
www.HilchusDiyoma.org

כל הזכויות שמורות
ואסור להעתיקם בלי רשות
© מהגות המפעל

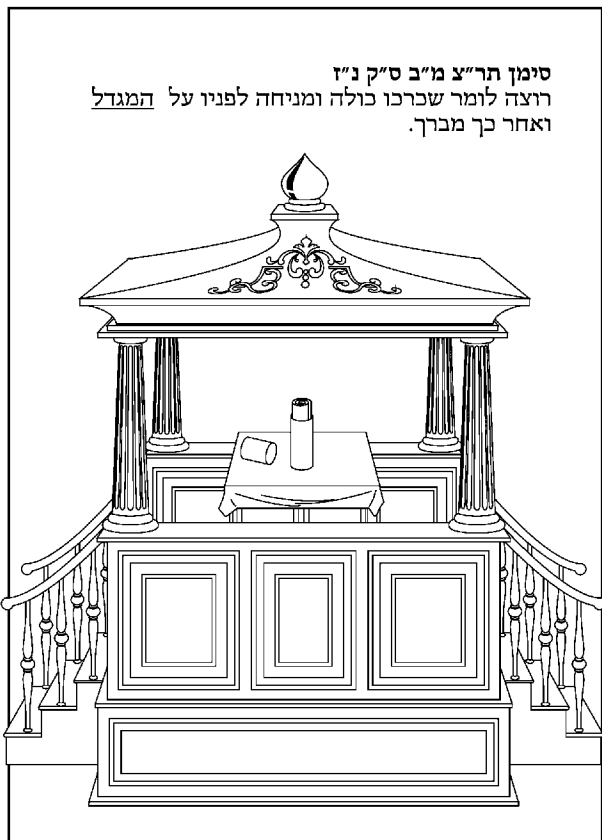

השומע	הכתב במגילה / הלשון שקורא	הלועז / הקורא	מקור
אינו מכיר לשה"ק <input type="button" value="יצא"/>	ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים	אינו מבין לשה"ק <input type="button" value="יצא"/>	סעיף ח'
אינו מכיר בלע"ז <input type="button" value="לא יצא"/>	ענד די קינג סא די סמארט פיעל And the king said to the smart people	מבין <input type="button" value="יצא"/>	שו"ע ס"ט ס"ק כ"ז ס"ק כ"ח
מבין ארמית <input type="button" value="לא יצא"/>	און דער קעניג האט געזאגט פאר די קלונע ואמר מלכה לחכימאי מנדעא בעדניא	מכיר עברי וארמית <input type="button" value="לא יצא"/>	מעתיק מלשון הכתב ללשון אחר סעיף כ"ט
אינו מכיר אנגלית <input type="button" value="לא יצא"/>	V'umar malku l'chkimu mandua beidunau ואמר מלכה לחכימאי מנדעא בעדניא	מכיר אנגלית וארמית <input type="button" value="יצא"/>	הכתב אינו כלשון הקורא ס"ק ל"ב
מבין תרגום <input type="button" value="לא יצא"/>	And the king said to the smart people And the king said to the smart people	אינו מבין <input type="button" value="לא יצא"/>	ס"ק ל"ב פרי מגדים
אינו מבין <input type="button" value="לא יצא"/>	And the king said to the smart people And the king said to the smart people	מבין <input type="button" value="יצא"/>	ס"ק ל"ב
מבין <input type="button" value="לא יצא"/>	And the king said to the smart people And the king said to the smart people	מבין גם לשה"ק <input type="button" value="לא יצא"/>	סעיף י'

ה'יקף היקף

סימן תרצ"א - שו"ע סעיף ב
ודינה כספר תורה לענין היקף גויל
וחטטרות חתי"ן ותלית ההי"ן
וקופי"ן וכל גופות האותיות בצורתן
ובחסרות ויתרות

סימן תרצ"ב מ"ב ס"ק נ"ז
רוצה לומר שרכו כולה ומניחה לפניו על המגדל
ואחר כך מברך.

שו"ע ס"ב
שצריכה תגין
שעטנא
גז
שו"ע סימן ל"ו
נהגו לתייג
אותיות אחרות
בדק
חיה

כדי להקיפה בו
חלק בראשה
עמוד בסופה
פרשה פתוחה
פרשה סתומה

שו"ע סעיף ב
ועושיין כל פרשיותיה סתומות... וצריכה עמוד בסופה וחלק בראשה כדי להקיפה בו

דפי שירים וסיבילאות

משנה ברורה

מן סימן תרצ סעיף ט
עד סימן תרצב סעיף א

ו' אדר

#2

■ מחזור שינה אחת ■

1800 466-7593

www.HilchusDiyoma.org

כל הזכויות שמורות

ואסור להעתיקם בלי רשות
© מהגות המספל

ש'לש בראשה
תפירה אחת בחלק הרביעי
ש'לש באמצע
תפירה אחת בחלק הרביעי
ש'לש בסופה
מקום התפירה

ש'ו"ע סעיף ז
צריך להניח שיור
בראש היריעה ובסופה,
כשתופרם יחד,
ובמשהו סגי.

ש'ו"ע סעיף ו
ובלבד שיהיו משולשות...
ויעשה שלשה תפירות בראשה
וג' בסופה וג' באמצעיתה
ותפירה אחת בחלק הרביעי
מצד זה ותפירה אחת בחלק
הרביעי שמצד האחר

ש'ו"ע סעיף ו
והתפירה תהיה מבחוץ ולא
מבפנים

וע"ע באור הלכה ד"ה ומפני
שיש בו פרושים שונים

לא שיור
בסוף
היריעה

סימן תרצא סעיף ג
עשרת בני המן צריך לכתבם כשירה,
ולא כשאר שירות שחלק על גבי כתב, אלא
מניח חלק בין כתב לכתב

ו' י"ז תא

שער הציון ס"ק יד
ועכשיו לא נהגו כך אלא כדעת האומרים
שיהיה הוי"ו גדולה מאלפא ביתא של
אותיות גדולות.

ו' י"ח תא

סעיף ד
צריך להאריך בוי"ו דויזתא

מ"ב ס"ק יח
למתוח ראשה הכפוף ותהיה בעין זקופה,
לרמז שנתלו כולם בזקיפה אחת

דיני קריאת המגילה - סימן תר"צ - ח"ב

הטעם	לא יעשה	הטעם	יעשה	האופן / הדין
לדעת כמה פוסקים לא יצא אפילו לא שמע תיבה אחת (מ"ב י"ט)	השומע הסח ולא שמע הקריאה (מ"ב י"ט)	שאז שמע כל המגילה - דעב"פ דיעבד יוצא כשאומר כמה תיבות מהחומש (מ"ב י"ט)	כשח הקורא או כשהפסיק הקורא לקרות - וצריך גדול להיות לפניו חומש לומר התיבה שלא שמע (מ"ב י"ט)	לצאת כשח באמצע קריאת המגילה
דחשוב למפרע	לא יצא אפילו דילג תיבה או קרא הפרשיות למפרע (מ"ב כ"א כ"ב)	שצריך לקרות על הסדר - דבטלה ברכתו כדין המפסיק בין ברכה למצוה (שו"ע ו' באה"ל הקורא)	צריך לחזור למקום שדולג - וצריך לחזור ולברך אם לא פתח בתחילת המגילה (שו"ע ו' באה"ל הקורא)	הקורא למפרע או דילג פסוק או תיבה
דהו"ל כמזיוף מתוכו (באה"ל הכתיבה)	אם שינה איה תיבות ללשון אחר י"א דהמגילה פסול אע"פ דאם חסר כמה תיבות כשר (באה"ל הכתיבה)	שלשון זה נודע טובו לכל העולם אף למי שאינו מכיר בו ועוד דרוב מכירין בו (מאירי)	יצא אפילו לכתחילה אע"פ שאינו יודע מה הם אותמים (שו"ע ח')	הלועז ששמע המגילה הכתובה בלשון הקדוש בכתב אשורית
דכיון דאינו מבין אין זכרון הנס גבי שומע - דא"א לצאת לאחרים כשאינו מבין בעצמו (מ"ב ל"ב)	לא יצא השומע אם השומע אינו מכיר אפילו הקורא מכיר או אם השומע מכיר והקורא אינו מכיר שניהם לא יצאו (מ"ב ל"ב)	דמגילה נקראת בכל לשון ?	המכיר אותו הלשון יצא (שו"ע ט')	לקרות במגילה שכתובה תרגום או שאר לשון עכו"ם
דנמצא קורא על פה (שו"ע ט')	אם קרא רובו בהלשון אחר (שו"ע ט')	דלא גרע מאם קרא בעל פה ממש דמקצתה יצא בדיעבד (שע"צ כ"ח)	אם קראה רק מקצתה ארמי מסתברא דיצא ואין לפסול משום שני לשונות (שע"צ כ"ח)	לצאת כשהיתה המגילה כתובה בכתב אחר וקראה בכתב אחר
דס"ל דהתירו רק שאר לשונות ולא כתב אחר	וי"א דאינו כשירה עד שנכתב באותו הלשון בכתב אשורית שלה (מ"ב ל"ב)	שעב"פ מכיר הלשון והכתב	לרמ"א מותר אם מכיר הכתב (רמ"א ט')	לקרות במגילה באחד הלשונות הכתיבה בכתב אחר
דכיון דקריאתו לא מהני לעצמו הו"ל כמי שאינו מחויב בדבר - דספק ברכות להקל (מ"ב ל"ג)	י"א דאינו יוצא - ואינו יוצא אחרים אפילו אינם מבינים לשון הקודש - ואינו חוזר ומברך (שו"ע י' מ"ב ל"ג)	כיון דמבין - שאין אפשר לתרגום בשאר לשונות	י"א שיוצא - כשעב"פ התיבות האפשרותיים בני הרמכים יקרא בלשון הקודש (שו"ע י' מ"ב ל"ד)	לצאת מגילה בלע"ז כשיודע אשורית
כיון דכל מגילה לע"ז כתב בשני לשון מפני אששתרנים יש למחות הקרא במגילה לעז	לכתחילה אין נכון ליקח כתיבה בשני לשונות - ונהגין בזמן הזה לקרות הכל בלשון הקודש ולכתבן בכתבי אותיות הקודש (מ"ב ל"ב ל"ג)	כיון דמבינים בטוב איכא פרסומי ניסא (שע"צ ל"ה)	אפילו כתובה בשני לשונות יצאו המבינים אפילו פסוק אחד בלשון זה ופסוק זה בזה לשון יצא (שע"צ ל"ה)	לכתוב המגילה בכמה לשונות אחרות
לא חשוב כ"כ כתב	בכתב האומות (באה"ל אבל)	דכתיב וכתבתם שתהי' כתיבה תמה	בכתב קודש (באה"ל אבל)	להקפיד בהכתב שהאותיות תהיה מוקף גויל
דבוודאי חסר לו כמה תיבות (מ"ב ס"א)	לא יצא אם שמעה כשהוא מתנמנם (שו"ע י"ב)	כיון דקורא כראוי מוכח דרמי אפשיה לומר שפיר - דצריך לכון לצאת (מ"ב מ"א)	הקורא יצא וה"ה השומע כשהקורא מתנמנם והשב בתחילת הקריאה להוציא השומע (שו"ע י"ב מ"ב מ')	לצאת כשקראה או שמעה המגילה כשהוא מתנמנם
דמצות צריכות כוונה ובלא כוונה חשוב כלא קרא כלל וגרע מקריאה בעל פה (מ"ב מ"ג שע"צ מ')	לא יצא אם לא כיוון אפילו רק בפסוק ראשון אפילו כיוון מפסיק שני ואילך (מ"ב מ"ב)	שאין צריך לכון בכל תיבה (שע"צ ל"ט)	אם כיוון בתחילת הקריאה קדם שמתחיל לקרות יצא (מ"ב מ' מ"ב מ"ח)	לכוון לצאת כשקורא מגילה
	לא יצא אם קרא על פי המסורת ולא בניקוד כראוי (מ"ב מ"ד)	דמצות צריכות כוונה (מ"ב מ"ג)	יצא אם כיוון לבו (שו"ע י"ג)	לצאת כשמעתיק או מגיה ממגילה כשרה
דאסור להפסיק בענינים אחרים (מ"ב י"ג)	לא יפסיק בענינים אחרים שלא מענינו של יום (שו"ע י"ג מ"ב מ"ז)	כדי לפרסם הנס (שע"צ מ"ג)	מותר בענינו של יום אפילו לכתחילה (שע"צ מ"ג)	להפסיק ל דרוש באמצע קריאת המגילה
	לא יצא אם לא כיוון ואם כיוונו בתחילת הקריאה אין צריך לכון בכל הקריאה (מ"ב מ"ח)	דמצות צריכות כוונה (שע"צ מ"ד)	הקורא צריך שיכוון להוציא והשומע צריך לכון לצאת בתחילת הקריאה אפילו לעכובא (שו"ע י"ד מ"ב מ"ח)	הש"צ הקורא והשומע מגילה לכון לצאת
	יא יצאו אם חסר הקורא אפי' תיבה אחת או לא שמע השומע תיבה אחת וצריך לחזור ולקרות (מ"ב מ"ח)		צריך הקורא להוציא כל תיבה וצריך השומע להאזין אולי ולשמע כל תיבה ותיבה מפי הקורא (מ"ב מ"ח)	הש"צ הקורא והשומע מגילה להוציא ולשמע כל תיבה
דמסתמא לא כיון לצאת	השומע העומד אחורי ביהכ"ג לא יצא עד שיכוון בפירוש (מ"ב מ"ט)	דמסתמא דעתו על כל השומעים אפילו העומדים אחורי ביהכ"ג - דמסתמא כוונו (שו"ע י"ד)	הקורא יצא ומוציא השומעים אפילו העומדים אחורי ביהכ"ג - והשומע העומד ביהכ"ג יצא (שו"ע י"ד מ"ב מ"ט)	הקורא בביהכ"ג והשומע בביהכ"ג לצאת אפילו לא כיוונו בפירוש
דעכ"פ קרא כולה - די"א שאין מדקדקין (מ"ב נ' באה"ל אין)	י"א דאין מדקדקין בטעות וי"א דוקא טעות שהלשון והענין אחד - אבל לא יחזור לברך אפילו שנתנה הענין (שו"ע י"ד באה"ל אין)	דכאילו דילג אותה תיבה לגמרי (מ"ב נ"א)	י"א טעות שהלשון והענין אחר כמיושב ישב וצריך לחזור לקרותה כסדר וכן נכון לנהוג (שו"ע י"ב מ"ב נ"א באה"ל אין)	לדקדק כשקורא המגילה בטעותיה

הטבלאות אלו הם בפרוש לא למסקן מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכים לעיין בפנים המשנה ברורה, לומד נכבד! - הגנו בה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות, - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, תהלת המפעל הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו.

